

B&R

A portrait of Raymond van Mourik, a man with short brown hair, wearing a light blue suit jacket, a white shirt, and an orange patterned tie. He is smiling slightly and looking towards the camera. The background is a blurred green landscape with trees.

2017 #5

VAKBLAD VAN DE
**NEDERLANDSE VERENIGING
VOOR BURGERZAKEN**

Directeur NVVB, Raymond van Mourik: "Bij Burgerzaken komt veel meer kijken dan ik als burger altijd dacht"

06

Proef geslaagd: gemeente Amsterdam test track & trace bij het verzenden van stempassen

16

Wie is Mariëlle Riemens?

Zij wordt geboren in januari 1977, maar dan gaat er van alles fout

22

inhoud

- 04 In Memoriam: Jan Smit
- 05 Voorwoord Henk van Dijkhuizen
- 06 Directeur NVVB, Raymond van Mourik: "Bij Burgerzaken komt veel meer kijken dan ik als burger altijd dacht"
- 12 Willy Mennen (KMar): "Grenscontrole vraagt om de juiste balans tussen mobiliteit en veiligheid"
- 16 Proef geslaagd: gemeente Amsterdam test track & trace bij het verzenden van stempassen
- 19 Column Arre Zuurmond

Directeur NVVB, Raymond van Mourik: "Bij Burgerzaken komt veel meer kijken dan ik als burger altijd dacht"

06

Willy Mennen (KMar): "Grenscontrole vraagt om de juiste balans tussen mobiliteit en veiligheid"

12

NVVB

VAKBLAD VAN DE
**NEDERLANDSE VERENIGING
VOOR BURGERZAKEN**

Wie is Mariëlle Riemens?

Zij wordt geboren in januari 1977, maar dan gaat er van alles fout

22

Jurisprudentie:

Het overlijden van een Syriëganger

36

- 20 Adviesbureau: Wijziging naamgebruik op een RNI -PL én kan de afgifte van een Nederlandse identiteitskaart worden geweigerd?
- 22 Wie is Mariëlle Riemens? Zij wordt geboren in januari 1977, maar dan gaat er van alles fout.
- 26 Thomas Voskuil (OM): "Doen we wel genoeg aan het bestrijden van identiteitsfraude?"
- 30 Jong & veelbelovend: Ravi Schot
- 32 Trainers PublieksAcademie: "Als adreskwaliteit je vakgebied is, dan wil je daar toch in groeien?"
- 35 Column Melle Bakker
- 36 Jurisprudentie: Het overlijden van een Syriëganger
- 38 Colofon

Trainers PublieksAcademie:

"Als adreskwaliteit je vakgebied is, dan wil je daar toch in groeien?"

32

In Memoriam: Jan Smit

Op 28 september 2017 is Jan Smit overleden.

Jan is jarenlang lid geweest van de NVVB en was sinds 2008 voorzitter van de NVVB-adviescommissie Verkiezingen en heeft zich in die functie bewezen als een zeer betrokken en actief lid van de vereniging.

Het Dagelijks Bestuur is van mening dat Jan van grote waarde is geweest voor de NVVB en waardeert Jan buitengewoon om zijn deskundigheid, inzet en passie. Als persoon werd Jan gewaardeerd om zijn betrouwbaarheid, rust en sympathieke karakter. Zijn kennis van de wet- en regelgeving, maar ook zijn kennis van de uitvoeringsproblematiek vormden een unieke combinatie. Op landelijk niveau was Jan als deskundige een veel gevraagde adviseur en gesprekspartner voor onder andere het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Kiesraad. Dit gecombineerd met de rust en de gave om zaken goed onder woorden te brengen, maakte Jan tot een zeer geliefd voorzitter van de commissie. Ook heeft Jan zich jarenlang sterk gemaakt voor verbeteringen en nieuwe ontwikkelingen op het gebied van verkiezingen.

Wij wensen zijn naasten sterkte met dit verlies.

PUBLIEKSACADEMIE ; ZEKER WETEN!

De PublieksAcademie is dé opleidings- en examenorganisatie voor iedereen in de publieke dienstverlening; voor iedere manager en medewerker die de dienstverlening van de gemeente wil optimaliseren en wil werken aan eigen kennis, kunde en vaardigheden.

Ode aan de mens, techniek en samenwerking

Voorwoord

Henk van Dijkhuizen
vicevoorzitter NVVB

Schiphol heb ik altijd een intrigerende plek gevonden; het is een logistieke operatie van een enorme omvang, iedere dag weer. Ook afgelopen zomer reisden er weer miljoenen mensen via Schiphol naar hun vakantiebestemming. Al deze reizigers moeten gecontroleerd worden. Die controle moet in de eerste plaats betrouwbaar zijn en in de tweede plaats binnen een niet al te lang tijdsbestek plaatsvinden. En zoals u weet is dat best een uitdaging, want betrouwbaarheid en snelheid gaan niet vanzelfsprekend hand in hand.

De Koninklijke Marechaussee (KMar) gaat deze uitdaging op Schiphol dagelijks aan. Dit doet ze niet alleen op basis van haar eigen (menselijke) expertise, maar maakt tevens gebruik van scanapparatuur bij de automatische grenspassage. In deze editie van B&R vertelt de KMar hoe dit in z'n werk gaat. Hoewel deze technologie voor gemeenten nu misschien nog een stap te ver is, is de (juiste) combinatie tussen menselijke expertise en 'technologische snufjes' in mijn ogen wel degelijk de sleutel tot succes.

"De combinatie tussen menselijke expertise en 'technologische snufjes' is in mijn ogen wel degelijk de sleutel tot succes"

Een gemeente die dit standpunt deelt en dankbaar gebruik maakt van de hedendaagse technologie, is Amsterdam. Bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart verzond zij de stempassen via track & trace naar haar inwoners. Dit is niet alleen handig voor de gemeente (die kan controleren of een burger zijn stempas heeft ontvangen) maar ook voor burgers zelf (die op tijd actie kunnen ondernemen als ze hun stempas niet hebben ontvangen). De innovatieve samenwerking tussen de gemeente Amsterdam en PostNL laat zien hoe je nét dat beetje extra kunt bereiken als je de handen ineen slaat. Het mooie aan samenwerken is, dat wanneer je de succesformule kent (de juiste mensen, de juiste manier), je deze overal op kunt toepassen. Het werkt altijd en overal. Gegarandeerd.

Dat onderschrijven eveneens de trainers van de PublieksAcademie, die u verderop in dit nummer alles vertellen over de module 'Adresonderzoek & Adreskwaliteit'. En ook de Werkgroep Tegengaan Identiteitsfraude (WTI), die inmiddels in bijna elke regio is opgericht, dankt haar succes aan de kracht van samenwerking. Als vicevoorzitter van de NVVB ben ik nog steeds trots dat wij hebben bijgedragen in het opzetten van deze succesvolle keten.

Over trots gesproken... In deze uitgave vindt u een bijzonder artikel over een kindje dat in 1977 slechts één uur leefde: Mariëlle Riemens. Dankzij de recente wijziging in het Besluit Burgerlijke Stand -waar wij als NVVB hard voor hebben gewerkt- kan zij eindelijk op de persoonslijst van haar ouders worden geregistreerd. Ook in de toekomst blijven we pionieren op het gebied van Burgerzaken en nemen u mee in deze ontwikkelingen. U bent van harte welkom op één van onze najaarscongressen waar u -voor zover u dat nog niet heeft gedaan- meteen kennis kunt maken met Raymond van Mourik; onze nieuwe directeur. Graag tot dan!

Directeur NVVB, Raymond van Mourik:

"Bij Burgerzaken
**komt veel meer
kijken** dan ik
als burger altijd
dacht"

Sinds 1 september 2017 is Raymond van Mourik de nieuwe directeur van de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken. Raymond woont in Leidschendam-Voorburg, is getrouwd met Lieke en trotse vader van zoons Enzo (8) en Mick (6). Hij houdt van sport, muziek en zijn zelfgemaakte stampot andijvie. "Ik probeer zo lang mogelijk als 'burger' naar de 'zaken' te blijven kijken!"

Foto: Joke Schut

WAT HEB JE HIERVOOR GEDAAN?

"De afgelopen negen jaar was ik directeur van Reddingsbrigade Nederland. Deze vereniging met ongeveer 23.000 leden heeft een even heldere als bijzondere missie: het voorkomen en bestrijden van de verdrinkingsdood. Daarvoor gaf ik leiding aan de landelijke opbouw van de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen, was ik adviseur Openbare Orde en Veiligheid van de Commissaris van de Koningin in Flevoland en werkte ik als onderzoeker bij het Crisis Onderzoek Team. Tijdens mijn studie Bestuurskunde deed ik zowaar ook nog enige gemeentelijke (stage)ervaring op bij de afdelingen Bestuursondersteuning en Juridische Zaken van Wassenaar."

WAT HEB JE MET BURGERZAKEN?

"Tot voor kort had ik als inwoner van mijn gemeente vooral een klantrelatie met Burgerzaken. Ik stuitte bij toeval op de website van de NVVB. Daar werd mijn aandacht gegrepen door thema's als identiteitsmanagement, verkiezingen en publieksdienstverlening. Ik realiseerde me dat bij dit werk veel meer komt kijken dan ik altijd had gedacht. Mijn nieuwsgierigheid werd steeds meer geprikkeld en mijn clichébeeld van een gemeentelijke afdeling ging geheel overboord. De actualiteit van de vraagstukken die daar spelen liet mij niet los en nu ben ik hier om mijn steentje bij te dragen."

WELKE VERGELIJKING ZIE JE TUSSEN JE VORIGE BAAN EN DE WERELD VAN BURGERZAKEN?

"Het gaat bij beide om dienstverlening die primair is gericht op 'de burger'. Er is sprake van maatschappelijke relevantie, direct contact met de medemens en een directe impact op iemands leven. Mensen vinden het vanzelfsprekend dat deze twee vormen van dienstverlening goed geregeld zijn, terwijl er veel meer bij komt kijken dan bekend is. Zo vindt iedereen het normaal dat er een Reddingsbrigade is die paraat staat en je redt als dat nodig is. Terwijl dit allesbehalve vanzelfsprekend is: het wordt bijna volledig door vrijwilligers uitgevoerd die zelfs contributie betalen om dit werk te 'mogen' doen en er jarenlang opleidingen voor volgen. Zo heb je als burger ook geen idee van de grote vraagstukken rond persoonsinformatiemanagement, digitalisering en privacy, of de organisatie van verkiezingen. Aan de voorkant zie je niet wat er schuilgaat achter die balie, de gemeentelijke website, dat stemhokje of de bezorger van je paspoort."

Ook heb je in beide werelden nadrukkelijk te maken met de politiek-bestuurlijke context waarin je werkt. Die kan grillig zijn. Zo heeft de Reddingsbrigade na de overstromingen in 1993 en 1995 met veel eigen inzet en een deel subsidie de Nationale Reddingsvloot opgebouwd. Bij grote overstromingen

en andere waterrampen kan die overal in Nederland adequate hulp bieden met hoogopgeleide en goedgeoefende vrijwilligers. Maar inmiddels wordt een groot deel daarvan alweer afgebouwd, omdat het urgentiegevoel verdwenen is en de bestuurlijke aandacht en financiering zijn verlegd. Dit is opmerkelijk voor de burger die toenemende hoosbuien en wateroverlast ervaart door klimaatverandering en op tv grote overstromingen in omliggende landen ziet. Een vergelijkbare paradox is dat er ooit stemmachines werden ingevoerd om de verkiezingen sneller en effectiever te laten verlopen. Nu zijn we vanwege de politieke zorg voor stemfraude en stemgeheim weer terug bij het potlood en bij handmatig tellen. En dat terwijl de stemgerechtigde burger tegenwoordig vrijwel alles digitaal doet en zich wellicht afvraagt waarom hij überhaupt nog naar een stemlokaal moet gaan om daar papier in te vullen voor het uitbrengen van zijn stem!

"Ik ontmoet hier gepassioneerde en deskundige mensen die echt hart voor de (burger) zaak hebben"

Maar de simpelste vergelijking is misschien wel dat je als burger in de papierstroom van de gemeente ook je hoofd boven water moet zien te houden."

WAT IS JE EERSTE INDRUK VAN ONZE VERENIGING?

"Ik ontmoet hier gepassioneerde en deskundige mensen die echt hart voor de (burger)zaak hebben. Het is een hecht netwerk met een schat aan kennis en ervaring. Er is veel diversiteit tussen gemeenten en in de manier waarop zij de uitvoering van burgerzakentaken organiseren, en toch zie ik een duidelijk gemeenschappelijk belang: iedereen wil zijn publieke dienstverlening zo goed mogelijk regelen en daarbij met elkaar optrekken. Ik ervaar dit als een heel inspirerende omgeving die wat dat betreft overeenkomsten heeft met de wereld van de reddingsbrigades, waar ook iedereen trots is op zijn eigen cluppie, maar bereid is om elkaar te helpen als het erop aankomt."

"Ondanks alle uitdagingen merk ik bij de NVVB veel vertrouwen in de eigen kennis en aard van de dienstverlening"

Tegelijkertijd zie ik in diverse geledingen zorgen over de snelle ontwikkelingen rondom digitalisering en de veranderende rol van Burgerzaken daarbij. Hoe gaat die rol er in de toekomst uitzien? Hoe zorgen we dat onze medewerkers opgeleid en inzetbaar blijven? Wat kan en mag de burger van ons verwachten en wij van hen? Ik heb de indruk dat de vereniging een grote verantwoordelijkheid voelt om mede richting te geven aan die nieuwe ontwikkelingen, en tegelijk moeite heeft om daar grip op te krijgen. Dit heeft misschien ook te maken met de groeiende impact van de omgeving op haar werkveld. Er is de klassieke invloed vanuit landelijke en Europese wet- en regelgeving op haar authentieke taken en de lokale organisatieontwikkeling. Daarnaast spelen digitale innovaties in toenemende mate een rol, net als mondiale ontwikkelingen zoals mobiliteit, migratie en bedreiging van democratische processen als de verkiezingen. Ook worden burgers mondiger en verwachten ze de klantvriendelijkheid die ze gewend zijn van de vele online 24/7-megawinkels.

Ondanks die uitdagingen merk ik ook veel vertrouwen in de eigen kennis en aard van de dienstverlening. Die zijn hard nodig om de burger adequaat te kunnen blijven bedienen en alle processen te kunnen blijven ondersteunen die mede gebouwd zijn op de basistaken van 'Burgerzaken'. Dit vertrouwen zorgt voor een vorm van rust die van grote waarde is voor al die

actoren om ons heen. Misschien wel de 'reddingsboei' waaraan andere partners zich kunnen vastklampen in het onstuimige vaarwater waarin we ons momenteel bevinden."

WAT ZIE JE ALS DE GROOTSTE UITDAGING(EN) BINNEN DE NVVB?

"Ik noemde al het gevoel van verantwoordelijkheid dat leeft om mede richting te geven aan alle ontwikkelingen die burgerzaken momenteel raken, en de moeite om daar grip op te krijgen. Daar zie ik de grootste uitdaging. Welke positie op het speelveld kunnen wij het beste innemen om optimaal bij te dragen aan de benodigde oplossingen? Hoe organiseren we de juiste verbindingen met onze traditionele en nieuwe partners, zodat we elkaar effectief en efficiënt aanvullen? Hoe houden we onze mensen aangesloten, voldoende toegerust en gemotiveerd voor de toekomst? En waar kunnen we als gemeentelijke geledingen onderling nog winst boeken in de dienstverlening aan burgers? Richting geven, focus aanbrenge en de juiste verbindingen organiseren zie ik hierbij als de belangrijkste aandachtspunten."

WAAR GA JE IN EERSTE INSTANTIE OP RICHTEN?

"De NVVB heeft een fase achter de rug waarin geprobeerd is om op veel ontwikkelingen tegelijk in te springen. Dit vraagt veel van de beperkt beschikbare capaciteit en de vraag is

of het blijvend de gewenste kwaliteit oplevert. Daarom wil ik eerst focus aanbrengen in onze activiteiten, die ook echt gericht moet zijn op de prioriteiten van onze leden. Daarnaast wil ik de kwaliteit van ons werk borgen door een goede balans aan te brengen tussen de gevraagde inzet en de beschikbare middelen.

Verder ben ik nu vooral aan het luisteren. Naar de collega's op het bureau van de NVVB, de commissies, de afdelingen, het bestuur, de leden en onze (keten)partners. Zo krijg ik een goed beeld van het speelveld waarop we acteren, de uitdagingen die er liggen en het potentieel dat er is om die het hoofd te bieden."

DE NVVB WERKT MET VEEL (KETEN)PARTNERS. WAT VERWACHT JE VAN DE SAMENWERKING TUSSEN DE NVVB EN HAAR EXTERNE PARTNERS?

"De samenwerking is met veel partners al goed. Ik verwacht dat die alleen maar intensiever zal worden. Het is mogelijk dat er partners bij komen die we eerder nog niet in zicht hadden, of zij ons niet. De uitdagingen die er liggen, kunnen door geen enkele partij afzonderlijk worden opgelost. Als partners moeten we daarom nadrukkelijker werken aan kennisdeling en gezamenlijk die kennis verrijken; rollen afbakenen, maar op elkaars domein juist de verbinding zoeken en bij elkaar in de keuken kijken. Een interessante ontwikkeling die vraagt om vertrouwen. Dit kan lastig zijn in een omgeving met zowel publieke als private belangen, dus daar gaan we energie in steken. Gelukkig is die volop aanwezig."

HOE ZIEN JE EERSTE HONDERD DAGEN ERUIT?

"Het is een betoverend moment als je bij een nieuwe baan je computer aanzet, agenda en mail opent en nog heel weinig ziet staan. Je kijkt eens uit het raam, proeft de nieuwe koffiesmaak en rommelt wat met de hendels van je bureaustoel. Het begin van een nieuw avontuur. Er was eens een leeg bureau... Nou, dat was de eerste dag en toen was dat sprookje alweer uit..."

Ik geef die eerste dagen prioriteit aan het kennismaken met de collega's bij de NVVB en aan het krijgen van inzicht in hun werkzaamheden en knelpunten. Er zit veel potentieel in het team dat een goede mix is van jong enthousiasme en ervaring (en dat geheel leeftijdsafhankelijk). Het is knap hoeveel werk er met een bescheiden formatie wordt verzet. Sommige mensen denken dat de twee zilveren kantoortorens bij station Zoetermeer langs de A12 geheel zijn gevuld met NVVB-personeel. We laten ze maar in die waan.

Daarnaast maak ik kennis met de diverse adviescommissies en probeer ik zoveel mogelijk gevoel te krijgen bij de

vraagstukken die daar op tafel liggen. Ik verwonder me nog regelmatig over de wereld achter 'Burgerzaken' en probeer zo lang mogelijk als 'burger' naar de 'zaken' te blijven kijken. Daar doen we het tenslotte voor. Natuurlijk staat er een kennismakingstoer gepland langs de afdelingen van de NVVB, het NVVB-adviesbureau en vele partners. En ik probeer zo snel mogelijk de quickwins te verzilveren die te behalen zijn in bedrijfsvoering, contracten en bestuurlijke 'slagkracht', zoals effectiever vergaderen, ontzorgen en rolvastheid.

"Ik ben nu vooral aan het luisteren. Zo krijg ik een goed beeld van het speelveld en de uitdagingen die er liggen"

De financiële stand van zaken krijgt ook van meet af aan veel aandacht. De halfjaarcijfers roepen de nodige vragen op en voor 2018 moet de conceptbegroting al worden opgesteld. Er ligt een fundamentele uitdaging onder het financieringsmodel vanuit meerjarenperspectief. Met de penningmeester worden de eerste piketpaaltjes daarvoor snel geslagen, maar het hele bestuur moet op korte termijn bij de integrale oplossing worden betrokken en uiteraard ook de leden.

Verder lees ik me uitgebreid in op de nieuwe identiteit van burgerzaken en alle onderliggende thema's. Het is verrassend hoe vaak die thema's op de een of andere manier vrijwel dagelijks in de media terugkomen. Dat valt pas echt op als je er eenmaal nauw bij betrokken bent. Als de omstandigheden het toelaten, bezoek ik tussendoor het platform Persoonsinformatievoorziening Nederlandse Antillen en Aruba (PIVA) in Caribisch Nederland. Die eerste honderd dagen vliegen zó om; voor we het weten is het tijd voor de algemene ledenvergadering. De eerste resultaten moeten dan voor de leden zichtbaar zijn, anders mag ik vast niet mee-eten bij het ledendiner..."

Dé opleider van Nederland, ook in publiekszaken

Segment zoekt:

Docent opleiding
BRP-specialist

Programma-
coördinator
Burger- en
Publiekszaken

Meer informatie?
Kijk op onze website: www.segment.nl/vacatures

www.segment.nl

VOORKOM LOOK-A-LIKE FRAUDE!

met **id-burger**

- ✓ Controleert u de echtheidskenmerken van meer dan **3.300** identiteitsdocumenten,
- ✓ **124** gemeenten gebruiken id-burger,
- ✓ **39** gemeenten controleren automatisch of de burger de rechtmatige houder van het identiteitsdocument is (**gezichtsvergelijking**),
- ✓ **41** gemeenten controleren automatisch of de nieuwe pasfoto dezelfde persoon is als op het oude identiteitsdocument staat (**pasfotovergelijking**).

ORIBI®
id-solutions

+31 13 521 12 56
info@oribi.nl
www.oribi.nl

"Grenscontrole vraagt om de juiste balans tussen mobiliteit en veiligheid"

Luchthaven Schiphol kent naast de bemande balies ook elektronische grenspassage. Self-service passport control (SSPC) combineert identiteitscontrole en een check in de politiesystemen met een snellere doorstroming van passagiers. Willy Mennen, projectofficier bij de Koninklijke Marechaussee: "Grenscontrole vraagt om de juiste balans tussen mobiliteit en veiligheid."

Tekst: Monique de Vries

Foto: Joke Schut

Schiphol, klokslag 13 uur. Terwijl de eerste herfststorm van dit jaar het vliegverkeer teistert, zijn Willeke van Dijk en John de Ruiter te gast bij de Koninklijke Marechaussee. Beiden zijn namens de NVVB-leden zeer geïnteresseerd in nieuwe technologie om identiteitsfraude tegen te gaan: Willeke in haar hoedanigheid als strategisch adviseur NVVB met Identiteitsfraude in haar portefeuille en John als secretaris van

de NVVB en voorzitter van de Landelijke Werkgroep Tegengaan Identiteitsfraude (WTI).

Luitenant-kolonel Willy Mennen leidt hen, na een gedegen securityscan, naar Vertrekhal 2 voor een kijkje achter de schermen van SSPC. Als projectleider implementatie kent hij alle ins en outs van het systeem, dat met gezichtsherkenning werkt.

Onderweg vertelt hij over de achtergronden: "In 2012 zijn we gestart met het project No-Q, afkorting voor No Queue, ofwel geen wachtrij. Doel was om meer mensen per minuut door de paspoortcontrole te loodsen, zonder in te boeten op veiligheid. Als oplossing werd gekozen voor de inzet van automatische paspoortcontrole in aanvulling op de manuele balies."

NO-Q/GEEN WACHTRIJ

Aanleiding voor project No-Q was de toename van het aantal passagiers op Schiphol: vijf procent groei per jaar destijds, en in 2016 en 2017 zelfs bijna tien procent. Willy: "Die passagierstoename vraagt om meer capaciteit van de Marechaussee. Bovendien worden paspoorten kwalitatief steeds beter. Ze moeten dus op meer aspecten gecontroleerd worden, wat extra tijd vraagt. Bij de manuele balie is het contact met de passagier een op een. Bij de Self-service passport control staan er slechts twee collega's op zes e-gates: één in de toezichthouderbalie en één flexibele grenswachter. Bij elke e-gate passeren er idealiter drie personen per minuut de grens."

"Met SSPC loodsen we meer mensen per minuut door de paspoortcontrole, zonder in te boeten op veiligheid"

Tussen de reguliere passagiers door mogen Willeke en John een grenscontrole via de SSPC aan den lijve ervaren: poortje instappen, paspoort op de paspoortlezer leggen, in de camera kijken en wachten op 'groen licht'. Dit alles op eigen risico: wordt er bijvoorbeeld een uitstaande boete ontdekt, dan is het betalen geblazen! Het systeem leest ondertussen de chip uit en vergelijkt de foto in het paspoort met de persoon in kwestie. Ook wordt de authenticiteit van het paspoort gecontroleerd en het politiesysteem doorzocht. De grenswachter achter de balie overziet de handelingen van de reizigers en bekijkt alle beelden en data die naar boven komen. Willeke en John passeren de grens probleemloos: in een Happy Flow.

Op gele informatieborden staan de doelgroepen van de elektronische paspoortcontrole vermeld: reizigers vanaf

16 jaar in het bezit van een paspoort met chip, uit de EU-, plus Schengenlanden en vier ministaten zoals Andorra, Vaticaanstad, Monaco en San Marino. In totaal zijn dat 44 landen. Verder kunnen, weliswaar alleen bij vertrek, ook reizigers uit Australië, Canada, de Verenigde Staten, Singapore, Hongkong, Nieuw-Zeeland, Japan en Zuid-Korea gebruik maken van de e-gates. "Je kunt dus uitsluitend met een biometrisch- of e-paspoort door de e-gates", benadrukt Willy. "Niet met een ID-kaart." De afgebeelde vlaggen op de borden trekken automatisch mensen aan. "Toch komen reizigers pas bij de e-poortjes kijken als er een rij staat, heel apart is dat. Is het rustig, dan lopen ze door naar de manuele balie."

Een floorwalker van Schiphol 'stuurt' daarom de mensenstroom. Aan het paspoort dat men in handen heeft, ziet hij snel genoeg welke vorm van grenscontrole passend is. Jonge gezinnen wijst hij direct naar de manuele collega's; tot 16 jaar kunnen kinderen immers niet door de e-gate." Is de chip op het paspoort defect, dan krijgt de grenswachter een seintje en haalt de passagier uit het poortje. Staat er een boete open? Dan volgt dezelfde procedure. Willy: "Elke interventie wordt zo afgehandeld. Ben je te jong? Of val je buiten de doelgroep? Dan krijg je de melding 'go to all passports' en moet de passagier naar de bemande balie. Uiteraard ziet de floorwalker dit ook en helpt waar nodig."

Het paspoort met chip is dus cruciaal in het grenscontroleproces. Rijst bij John de vraag hoe belangrijk de kwaliteit van de pasfoto op die chip is. Hij licht toe: "Gemeenten gaan over op een experiment voor rijbewijzen, waarbij de foto wordt gemaakt door een fotograaf, direct gemaild wordt naar RDW digitaal en direct op het rijbewijs komt. Zo zijn we ook bezig met BZK voor het proces van paspoortverstrekking. Nu nog wordt een pasfoto digitaal gemaakt, analoog afgedrukt en gescand aan de gemeentebalie, met als gevolg kwaliteitsverlies. Is de paspoortfoto nu vaak niet te slecht van kwaliteit?" "In Nederland valt het mee", weet Willy. "Het zou echter ideaal zijn als de pasfoto bij de gemeentebalie wordt gemaakt en direct op de chip wordt gezet. Je krijgt dan de best mogelijke foto op het document en dat is belangrijk – dat zie je hier. Trouwens: de foto op de chip in het paspoort is bij ons leidend. Wie de foto op de houderpagina vervangt, valt door de mand."

WATERDICHTE KETEN

"Wellicht een open deur", voegt Willeke toe, "maar hoe belangrijk is het dat gemeenten op de juiste wijze een kwalitatief hoogwaardig paspoort afgeven?" Willy: "De keten moet waterdicht zijn. In die zin zijn wij afhankelijk van een correcte afgifte; als daar wat fout gaat, is het voor ons in sommige gevallen niet of heel moeilijk te onderkennen."

Terug naar de elektronische poortjes van de Marechaussee: hoe belangrijk is de menselijke factor in het proces nog?, vraagt Willeke zich af. "Die is essentieel", antwoordt Willy. "Je ziet internationaal weleens de afkorting ABC voorbijkomen, dat staat voor Automatic Border Control. Maar eigenlijk is het systeem niet automatisch, maar ASSISTENT. Ofwel: ondersteunend aan de Marechaussee. Het ondersteunt ons grensproces, dus de manuele balies blijven altijd – al worden dat door SSPC wel minder. Sowieso zijn er per zes e-gates continu twee collega's nodig. En hun inbreng is essentieel, met name inzake opvallend en afwijkend gedrag."

De collega's van de e-gate werken zowel hier als bij de bemande balie, waar je het paspoort nog proeft, ruikt en voelt. "In het begin was er best weerstand", vertelt Willy. "Men vroeg zich af wat de komst van de e-gates voor hun baan betekende. Maar nogmaals: de mens blijft onderdeel van de keten. Grenscontrole blijft het proces van de grenswachter. Ondanks de Happy Flow kan de Marechaussee overrullend optreden, en daar trainen we ook op. Net als op tijdsdruk trouwens. Reizigers zetten haast nogal eens in als persiemiddel om snel door te mogen – 'anders mis ik mijn vliegtuig' is het dan. Maar daar gaan we niet in mee." "Herkenbaar, vindt Willeke: "Aan de gemeentebalies kennen we die situaties eveneens: mensen die doelbewust tegen sluitingstijd komen, of hun kind knijpen om het te laten huilen – alles wat maar stress oproept. Wij nemen dit uiteraard mee in onze trainingen bij de PublieksAcademie."

John: "Ik vind het sterk hoe Schiphol de veiligheid handhaaft met een grote mate van klantvriendelijkheid"

John brengt nog een ander aspect in. "Ik weet dat de Marechaussee jaren geleden sterk heeft ingezet op hostmanship. Ik vind het sterk hoe Schiphol de veiligheid handhaaft met een grote mate van klantvriendelijkheid. Hoe houden jullie die verhouding in stand?" Willy: "We zijn erg gespitst op hostmanship. Zo hanteren we bij de e-gates het principe van de One-step-gate. Stel: iemands foto voldoet niet aan de drempelwaarde die ingesteld is door het ministerie

van Veiligheid & Justitie. De reiziger staat dan al in het poortje, dus wij helpen iemand dan ter plekke verder. Klantvriendelijk staat voorop, waarbij we de balans zoeken in mobiliteit en veiligheid. 'Streng maar rechtvaardig' is het motto. Bovendien is er in de huidige maatschappij veel draagvlak voor ons werk. Men verwacht strenge controles op een luchthaven."

INNOVATIEF

In totaal telt Schiphol nu 78 e-gates: diverse clusters van twaalf, sommige van zes. De poortjes staan bij vertrek, aankomst en de Schengenfilters. Maar de ontwikkelingen gaan door. Schiphol telt jaarlijks miljoenen bezoekers. "Luchthaven Schiphol zet in op innovatie. We willen vooroplopen en zoeken continu slimme manieren om het reisgemak en de snelheid van de processen op Schiphol te verbeteren." De luchthaven heeft zelfs de ambitie om in 2018 'Leading Digital Airport' te worden en daar is SSPC onderdeel van.

Veel lof is er voor de Marechaussee van de burgerzakenmedewerkers die paspoorten verstrekken, weet Willeke. "Men is uitermate tevreden hoe men door de ID-Desks van de Marechaussee geholpen wordt bij twijfel over iemands identiteitsdocumenten. Een pluim voor de Marechaussee dus." Positieve berichten zijn er ook vanuit de gemeente Utrecht, waar de proef 'advies op afstand' loopt in samenwerking met de ID-Desk Schiphol. "Bij vermoeden van een vals document wordt een scan gemaakt, die wordt voorgelegd aan de ID-Desk. Vervolgens komt er à la minute een retourantwoord: doorlaten of insturen. Die goede samenwerking vormt voor de burgerzakenmedewerker een prettige ruggensteun."

De hamvraag is of technologie zoals SSPC de gemeentelijke ID-balies kan ondersteunen. Willeke: "Of is dat in een Rolls Royce rijden terwijl een Fiat ook voldoet?" Willy doet daar geen uitspraken over, maar John denkt dat het wel die kant moet opgaan. "Het mooiste zou zijn dat alle handelingen voor het aanvragen van een paspoort aan één zuil worden verricht. Tot die tijd blijft het cruciaal voor gemeentes dat aan de balie goed de identiteit wordt vastgesteld van wie ervoor staat. Burgers moeten 'kwalitatief hoogwaardig worden geïdentificeerd', zoals wij dat aanleren bij trainingen van de Publieksacademie en het Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten. Dat is en blijft de basis in de strijd tegen identiteitsfraude."

Proef geslaagd: gemeente Amsterdam test track & trace bij het verzenden van stempassen

Na de pilot in 2017 met het digitaal volgen van stempassen is programmamanager verkiezingen Rob Kalse klaar voor een vervolg.

Tekst: Anne de Romph

Foto: Bram Belloni

Het is een drukte van belang bij de Dienst Basisinformatie (DBI) van de gemeente Amsterdam. Zowel buiten als binnen het gebouw in het hartje van de stad gonst het van de activiteit. Logisch, voor zo'n dichtbevolkte gemeente. Ver van alle bedrijvigheid, op de vierde verdieping aan de achterkant van het grote pand, schuift strategisch adviseur NVVB Willeke van Dijk aan tafel bij verkiezingsmanager Rob Kalse van de gemeente Amsterdam. In alle rust vertelt Rob over zijn

ervaringen met de pilot waarbij Amsterdam vorig jaar track & trace inzette tijdens het versturen van stembureaupassen aan de kiezers: "Deze werkwijze levert ons alleen maar voordelen op."

Maar eerst wat achtergrondinformatie. Want waarom vond de gemeente Amsterdam deze pilot voor het 'tracken' of volgen van de stempassen bij de verzending nodig?

Van de ruim 800.000 inwoners die onze hoofdstad telt, zijn er ongeveer 650.000 kiesgerechtigd. Een flinke uitdaging dus voor het hoofd verkiezingen om de hele organisatie rondom het stemproces in goede banen te leiden. "Waar een kleine gemeente tien of twintig stembureaus heeft, telden wij bij de Tweede Kamerverkiezing op 14 maart vorig jaar 466 stembureaus op 343 locaties", verduidelijkt Rob aan Willeke.

23 VERKIEZINGEN OP ÉÉN DAG

Naast zeven stadsdelen kent Amsterdam ook 22 gebiedsdelen. Op 21 maart 2018 vinden er niet alleen gemeenteraadsverkiezingen plaats; voor het eerst kiezen de Amsterdammers dan ook vertegenwoordigers voor die gebiedsdelen. "Met de gemeenteraadsverkiezing erbij zijn dit voor onze gemeente in feite 23 verkiezingen op één dag", rekent Rob voor, "want elk gebiedsdeel heeft zijn eigen stembiljet en een eigen uitslag." Maar dan zijn we er nog niet. Bij genoeg handtekeningen vindt op die dag ook het raadgevend referendum plaats over de 'tapwet', de Wet op de inlichtingendiensten die geheime diensten meer bevoegdheden geeft. In dat geval houdt de gemeente Amsterdam die dag dus 24 verkiezingen.

"23 of 24, het resultaat is dat de stad volgend jaar naar alle waarschijnlijkheid maar liefst 570 stembureaus gaat inrichten op 360 à 370 locaties", vertelt Rob. "Mensen moeten immers twee of zelfs drie keer hun stem uitbrengen. Met de extra locaties zorgen we dat ze niet te lang hoeven te wachten en ook dat het nachtelijke telwerk en het opmaken van de twee processen-verbaal voor de stembureaus beheersbaar blijft."

650.000 STEMPASSEN DRUKKEN EN VERSTUREN

Terug naar de stempassen. De gemeente Amsterdam selecteert zo'n 650.000 mensen als kiesgerechtigd. Hun gegevens, zoals namen, adressen en het dichtstbijzijnde stembureau, gaan naar een drukkerij die alles twee weken voor de verkiezingsdag op de passen print. Bij de komende verkiezingen ontvangen de meeste mensen twee stempassen in één envelop; een voor de gemeenteraadsverkiezing en een voor de gebiedsdelenverkiezing. De uitnodigingen voor het eventuele raadgevend referendum worden apart verstuurd. Met zulke aantallen is het dus bijzonder belangrijk dat het selecteren, drukken en versturen van de stempassen uiterst zorgvuldig gebeurt.

Dan is er nog de kwestie van de vervangende stempassen. "De gevolgen hiervan worden vaak onderschat", onderstreept Rob. "Wie zijn pas kwijt is of deze niet heeft ontvangen, kan tot dinsdag 12 uur, de dag voor de verkiezingen, een vervangende stempas aanvragen. Wij maken een nieuwe pas aan en zetten

de oorspronkelijke in het Register Ongeldige Stempassen (ROS)." Dit papieren boekwerk van vijftig à zestig pagina's wordt op de verkiezingsdag in alle vroegte door koeriers naar de stembureaus gebracht. Voor de gemeenteraadsverkiezing wordt straks één register opgemaakt dat overal naartoe gaat, want de Amsterdammers mogen zelf kiezen bij welk stembureau zij stemmen. De registers voor de gebiedsdelen zijn ook nog eens gebiedsafhankelijk en moeten dus nauwkeurig worden opgesteld.

"De nieuwe werkwijze geeft Amsterdam maar liefst drie controlemomenten die eerder niet mogelijk waren"

Willeke heeft inmiddels een aardig beeld gekregen van de enorme organisatie rondom het versturen van de stempassen. "Maar hoe weet je nu, ondanks alle zorgvuldigheid, of het drukken en versturen van de passen goed is verlopen?", vraagt ze aan Rob. "Dat is nu juist het probleem waarvoor we een oplossing zochten," antwoordt Rob, "want dit weten we niet." Rob vertelt dat PostNL het aantal van de drukker ontvangen stempassen niet wilde tellen, maar wel wilde wegen. Dit wegen heeft echter een foutmarge en geeft bij de enorme Amsterdamse aantallen nog lang geen zekerheid, maar slechts een indicatie. "We weten dus nooit zeker of alle stempassen verstuurd zijn."

TRACK & TRACE ALS DÉ OPLOSSING

Om dit probleem te ondervangen, bedacht Amsterdam samen met PostNL een oplossing: de drukkerij van PostNL drukt voortaan de stempassen. Zo draagt één organisatie de verantwoordelijkheid voor zowel het drukken als het bezorgen van de passen. Dit geeft de gemeente al een stuk meer zekerheid over de mate van zorgvuldigheid.

Met PostNL als drukker kon de oplossing nog verder worden uitgewerkt: samen ontwikkelden de partijen een 2D-matrixcode die het controleren op dubbele stempassen mogelijk maakt. "Op iedere stempas wordt een unieke 2D-code geprint", legt Rob uit. "Die codes gaan direct na het drukken langs een oogje. Het systeem van de drukkerij geeft een alarm zodra het dubbele passen signaleert." Per ongeluk dubbel gedrukte

kaarten, bijvoorbeeld door het opnieuw opstarten van de persen vanwege een technisch probleem, worden er door de 2D-codes dus uitgefilterd. Rob: "Dit gaat steeds beter; dubbele 2D-codes worden goed herkend."

Als alle stempassen zijn afgeleverd bij de PostNL-afdeling die de bezorging regelt, gaan de 2D-codes daar voor de tweede keer langs een oogje. Ditmaal wordt getoetst of er geen gaten zitten in postcodegebieden en dus of alle passen daadwerkelijk zijn gedrukt. Als blijkt dat bijvoorbeeld een hele straat of een gebied ontbreekt, kan direct worden ingegrepen. Voorheen werden hiaten niet of op een later moment ontdekt en was correctie veel lastiger en arbeidsintensiever.

"En dan is er het nieuwste snufje," vertelt Rob verheugd: "de daadwerkelijke track & trace. Op elke stempas wordt een KIX-code gedrukt. De postbodes scannen deze codes bij het afleveren van de stempassen. Zo weten wij zeker dat elke stempas ook daadwerkelijk is afgeleverd." De nieuwe werkwijze geeft Amsterdam dus maar liefst drie controlemomenten die eerder niet mogelijk waren.

"Het mag nooit gebeuren dat een hele straat geen stempas krijgt. Dankzij track & trace hoeft dat ook niet"

MEER GRIP OP HET PROCES

Minder dubbele passen, minder hiaten en betere bezorging; dankzij de 2D-code en track & trace heeft de gemeente Amsterdam nu veel meer grip op het druk- en bezorgproces en kan ze van elke stempas zien of deze is afgeleverd. "We krijgen van PostNL een duidelijk overzicht met aantallen", legt Rob uit. "Alles is geregistreerd: hoeveel passen er zijn afgeleverd, hoe vaak er geen brievenbus op het adres was, hoe vaak de brievenbus vol zat of hoeveel er aan de deur zijn geweigerd. Adressen waar geen stempas kon worden afgeleverd, dragen wij direct over aan onze collega's. Zij zetten deze adressen vervolgens in onderzoek. Zo kunnen we meteen een kwaliteitsslag maken in de BRP."

De geslaagde pilot is een verademing voor verkiezingsmanager Rob Kalse. "Zonder dat we iets konden bewijzen, hadden

we in Amsterdam soms het gevoel dat de bezorging van de stempassen niet altijd zorgvuldig gebeurde. Doordat de postbezorgers de stempassen nu bij aflevering scannen, zijn ze zelf ook alerter op de stempassen. Als er iets niet klopt, valt het ze op en melden ze dit meteen bij PostNL. Wij herstellen de fout dan direct en niet pas als mensen zelf bellen dat ze geen stempas hebben ontvangen."

POSTNL KLAAR VOOR LANDELIJKE UITROL

Gemeente Amsterdam en PostNL deden de track- & tracepilot in maart 2017 met 50.000 adressen. De kinderziektes en technische issues zijn inmiddels aangepakt en opgelost. Zo is het in de computer nu onmiddellijk te zien als de postbode de KIX-code op de stempas heeft gescand, dat ging eerst nog mis. PostNL is inmiddels zover dat zij het systeem landelijk kunnen aanbieden.

Rob: "Ik kan andere gemeenten alleen maar adviseren om serieus te overwegen of track & trace voor hen zin heeft. Het enige argument om het niet te doen is in mijn optiek een financiële en daarover kun je met PostNL onderhandelen. Het volgen van stempassen levert verder enkel voordelen op: minder fouten, minder vragen van kiezers, meer zekerheid dat de stempassen op de juiste plek terechtkomen, meer inzicht in het hele proces, een beter controlemechanisme en uiteindelijk een betere service en kwaliteit naar je kiezers toe."

Track- & tracepionier Amsterdam heeft naast het centrale contract met PostNL een afzonderlijk contract voor de verkiezingen. Rob legt uit waarom: "In het centrale contract is een bezorggarantie opgenomen van 98 procent. Maar bij de verkiezingen is 98 procent niet voldoende, dan moet het 100 procent zijn. Daarom kan het ook voor andere gemeenten verstandig zijn om een apart contract met PostNL af te sluiten voor het bezorgen van stempassen bij verkiezingen."

GESLAAGDE PILOT

Willeke is onder de indruk van de positieve uitkomsten en wil van Rob weten of Amsterdam van plan is om het systeem bij volgende verkiezingen in de volle breedte in te zetten. "Heel graag", knikt Rob. "Voor ons is de test geslaagd. Track & trace geeft ons meer controle, de kwaliteit van onze dienstverlening verbetert en we krijgen minder telefoontjes van mensen die hun stempas niet hebben ontvangen. Het mag bijvoorbeeld nooit gebeuren dat een hele straat geen stempas krijgt. Dankzij track & trace hoeft dat ook niet. We moeten nog met PostNL onderhandelen over het vervolg, maar het is ons doel om bij de komende verkiezingen opnieuw met het volgen van stempassen te werken."

Column

Arre Zuurmond

Gemeentelijke Ombudsman Amsterdam

De Amsterdamse familie Bos gaat met hun zontje Mohammed van nog geen jaar oud op vakantie naar Marokko. Mohammed en zijn ouders bezitten allen de Nederlandse nationaliteit. Zijn moeder heeft daarnaast ook de Marokkaanse nationaliteit. Na de geboorte van Mohammed vernemen ze van de gemeente dat de baby ook gewoon op een Marokkaans paspoort kan reizen. Op Schiphol vraagt de marechaussee echter aan de ouders waarom er voor de baby geen Nederlands paspoort is aangevraagd. Ook waarschuwen ze de familie ervoor dat ze bij de terugreis waarschijnlijk apart zullen worden genomen voor een nationaliteitscheck.

Na plaatsing van een stempel in het paspoort van Mohammed kan het gezin op reis. Maar als ze twee weken later terug naar Nederland willen, worden ze bij de douane tegengehouden. De kleine Mohammed mag niet mee. Hij heeft een Marokkaans paspoort en de Nederlandse nationaliteit, maar geen Nederlands paspoort. Hij zou dus een visum nodig hebben. Nadat ze zijn geweigerd voor de terugvlucht, neemt de familie direct contact op met het Nederlands consulaat. Hoewel men op het consulaat in de Basisregistratie kan zien dat de baby de Nederlandse nationaliteit heeft, bevestigen zij dat hij zonder Nederlands identiteitsdocument of visum niet terug kan.

De ouders kunnen een noodpaspoort voor hem aanvragen, maar dit gaat niet zomaar. Omdat Mohammed nooit eerder een Nederlands identiteitsdocument heeft gehad, is een originele geboorteakte nodig. Die kan alleen door de gemeente Amsterdam worden afgegeven. De akte moet door de ouders zelf worden aangevraagd en deze wordt vervolgens per post verstuurd. Het gezin is wanhopig, want

'Illegale' baby met Nederlandse nationaliteit geweigerd

hierdoor kan het nog weken duren voordat ze terug in Nederland zijn. Volgens de gemeente zit er niets anders op dan dat een van de ouders naar Nederland terugvliegt om de akte op te halen.

"De ouders kunnen een noodpaspoort aanvragen"

Ook het Ministerie van Buitenlandse Zaken kan het gezin niet helpen. Het kind heeft voor een noodpaspoort een fysieke akte nodig. Deze eis verbaast me wel, omdat de inschrijving in de Basisregistratie Personen gebaseerd is op diezelfde geboorteakte. Buitenlandse Zaken houdt echter voet bij stuk. Ik besluit de zaak voor te leggen aan de gemeente Amsterdam en vraag of de gemeente de akte in digitale vorm kan opsturen naar het consulaat. De afdeling heeft begrip voor deze uitzonderlijke situatie en verstuurt direct een digitale akte. Ik vraag ook of het consulaat de aanvraag met spoed kan behandelen.

Een paar dagen later is het noodpaspoort gereed en kan het gezin, anderhalve week later dan gepland, terug naar Nederland. Hoewel dit alles nu met een sisser is afgelopen, vind ik de manier waarop de autoriteiten met de situatie omgaan wel getuigen van een zekere starheid. Het gaat hier immers om een Nederlandse baby van tien maanden...

Wijziging naamgebruik op een RNI-PL én kan de afgifte van een Nederlandse identiteitskaart worden geweigerd?

Sommige situaties komen niet zo vaak voor, maar toch horen we van alles voorbij komen op het adviesbureau van de NVVB. In deze editie bespreken we twee bijzondere gevallen.

Wijziging naamgebruik op een RNI-PL

Tekst: Ton Kassenaar

Op 1 september 2017 trad het nieuwe artikel 35a van het Besluit basisregistratie personen (Besluit BRP) in werking. Dit beschrijft de mogelijkheid om het naamgebruik op een RNI-PL te laten wijzigen. Voorwaarde is dat het een persoonslijst betreft van iemand die eerder als ingezetene was geregistreerd en van wie het naamgebruik dus op de persoonslijst voorkomt. Het wijzigingsverzoek wordt ingediend bij de laatste bijhoudingsgemeente en geldt alleen als het een verzoek betreft om te worden aangeschreven met de eigen geslachtsnaam.

In de Registratie Niet-Ingezetenen (RNI) worden minder gegevens bijgehouden dan op een persoonslijst (PL) van een ingezetene. Zo worden geen gegevens vastgelegd over ouders, kinderen en andere gerelateerden en over huwelijk of geregistreerd partnerschap. Als iemand naar het buitenland is vertrokken, bestaat er immers geen verplichting om wijzigingen door te geven. Ook kan een buitenlandse ambtenaar van

de burgerlijke stand niet worden verplicht om bijvoorbeeld een gesloten huwelijk door te geven aan de Nederlandse autoriteiten. Het ontbreken van die verplichtingen maakt het bijhouden van de gegevens minder betrouwbaar.

Als een ingezetene naar het buitenland vertrekt, verhuist zijn persoonslijst naar de RNI – inclusief de gegevens die niet in de RNI worden bijgehouden en dus mét vermelding van de wens om gebruik te maken van de naam van de partner, zoals op de vertrekdatum actueel was. Als een huwelijk of geregistreerd partnerschap na de emigratiedatum echter wordt ontbonden door echtscheiding, beëindiging of overlijden, wordt dit niet verwerkt in de RNI. Hierdoor schrijven instanties die de RNI gebruiken, de betrokkene soms ongewenst nog steeds aan met de naam van de partner.

Als oplossing is het nieuwe artikel 35a van het Besluit BRP opgenomen. De laatste bijhoudingsgemeente kan schriftelijk worden verzocht om het naamgebruik op de RNI-PL te laten wijzigen. Maar alleen als de naam moet worden gewijzigd naar E (eigenaam), want bij deze keuze speelt de actualiteit van het huwelijk of geregistreerd partnerschap geen rol.

WERKWIJZE

De niet-ingezetene stuurt een schriftelijk verzoek naar de laatste woonplaats. Deze gemeente verwerkt het verzoek

binnen vier weken. Omdat de gemeente geen toegang heeft tot de RNI-persoonslijst, vragen zij de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG) via formulier 'Verzoek wijziging BRP/ plaatsen documentindicatie voor persoonslijsten van Niet-Ingezetenen' om dit gegeven op de persoonslijst te activeren. Het formulier is te downloaden op de website van de RvIG (www.rvig.nl).

WETTELIJKE GRONDSLAG

Hoofdstuk 2, afdeling 1 van de Wet BRP gaat over de bijhouding van de basisregistratie. Artikel 2.1, eerste lid, bepaalt dat de voorschriften uit deze afdeling van toepassing zijn op ingezetenen. In het derde lid van artikel 2.1 is tevens bepaald dat de voorschriften gelden voor feiten die zich hebben voorgedaan in de periode dat betrokkene nog ingezetene was of als dit bij algemene maatregel van bestuur is bepaald. Van die laatste mogelijkheid heeft de wetgever gebruikgemaakt door Besluit BRP aan te passen met het nieuwe artikel 35a.

Kan de afgifte van een Nederlandse identiteitskaart worden geweigerd?

Tekst: Richard van Caem

Tot 1 maart 2017 kon de afgifte van een Nederlandse identiteitskaart (NIK) niet worden geweigerd. Een burger moet immers altijd in de gelegenheid zijn om zich te identificeren, omdat hij hiertoe kan worden verplicht door bijvoorbeeld een politie- of opsporingsambtenaar.

DE NIK ALS REISDOCUMENT

Formeel gezien is de NIK sinds 2014 geen reisdocument meer, zodat bij de aanvraag geen vingerafdrukken meer hoeven te worden opgenomen. In de praktijk kan met de NIK nog gewoon naar verschillende landen worden gereisd. Het ministerie van Veiligheid en Justitie wil terrorismeverdachten een reisverbod kunnen opleggen om te voorkomen dat zij naar een land buiten het Schengengebied reizen voor aansluiting bij een terroristische organisatie. Dit reisverbod was echter lastig te handhaven zolang met de – niet te weigeren – NIK ook naar landen buiten het Schengengebied kon worden gereisd.

DE 'VERVANGENDE NIK'

Op 1 maart 2017 is de Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding in werking getreden. Artikel 3 van deze wet maakt het mogelijk terrorismeverdachten een verbod op te leggen om het Schengengebied te verlaten. Als gevolg van deze tijdelijke wet is de Paspoortwet gewijzigd en is er een nieuw model NIK ingevoerd, de zogenoemde 'vervangende Nederlandse identiteitskaart' (artikel 2 lid 2 Paspoortwet). Met deze vervangende NIK kan men niet naar landen buiten het Schengengebied reizen. Het nieuwe artikel 23b van de Paspoortwet biedt nu een grond voor weigering van een gewone NIK. Als conform artikel 3 van de tijdelijke wet een reisverbod wordt opgelegd, vervallen daardoor van rechtswege de reisdocumenten die in bezit zijn en moeten die worden ingeleverd (zowel paspoort als NIK). Betrokkene moet zich echter wel kunnen identificeren en om die reden is het model vervangende NIK ingevoerd. De afgifte hiervan kan niet worden geweigerd.

REGISTER PASPOORTSIGNALERINGEN (RPS)

Bij een reisverbod wordt betrokkene tevens in het Register paspoortsignaleringen (RPS) opgenomen om te voorkomen dat een nieuw reisdocument – anders dan een vervangende NIK – wordt verstrekt. Als de terrorismeverdachte een aanvraag voor een reisdocument indient, verschijnt in de reisdocumentenmodule de melding dat betrokkene in het RPS voorkomt. Aan die melding is echter niet te zien waarom de burger in het RPS staat. Om te kunnen bepalen of de aanvrager gesignaleerd is op grond van artikel 23b Paspoortwet moet voortaan altijd, dus ook bij de aanvraag van een NIK, contact worden opgenomen met de RvIG via 088-900 10 00 of via rps@rvig.nl.

AANDACHTSPUNTEN

- De vervangende NIK wordt afgegeven met een geldigheidsduur van vijf jaar.
- De overeenstemmingsprocedure geldt niet bij signalering op grond van artikel 23b Paspoortwet.
- Na afgifte van een vervangende NIK moet een C6-formulier worden gestuurd naar de RvIG.
- Gemeenten moeten de leges voor een vervangende NIK opnemen in de legesverordening.
- De vervangende NIK is opgenomen in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht.

Meer informatie staat in de 'Circulaire over artikel 23b Paspoortwet betreffende personen met een uitreisverbod op grond van de Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding'.

Wie is Mariëlle Riemens?

Het is januari 1977. Thea en Kees Riemens zijn zwanger van hun eerste kind. Na 35 weken zwangerschap volgt helaas een bevalling met traumatische gevolgen voor het paar.

Tekst: Ronald Zijlstra

Foto: Joke Schut

Het kind, een dochter, komt op 28 januari 1977 om 11.15 uur ter wereld. Maar dan gaat er van alles fout.

De dochter van Thea en Kees leeft uiteindelijk maar één uur. Op 1 februari doet een uitvaartverzorger bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente Den Haag aangifte van de geboorte van een kind dat op het ogenblik van de aangifte niet meer in leven is. De regels die op dat moment van toepassing zijn, worden netjes gehanteerd en de akte wordt opgemaakt. De gemeente slaat de akte op in het overlijdensregister. Deze akte bevat geen gegevens over de naam van het kind. Wel staat erin dat het kind van het vrouwelijk geslacht is.

"Het kind, een dochter, komt op 28 januari 1977 om 11.15 uur ter wereld. Maar dan gaat er van alles fout"

KILLE WEERGAVE VAN DE FEITEN

Deze akte is in wezen niet meer dan een kille weergave van het feit dat zich heeft voltrokken. Dit feit komt in de overheidsadministratie niet verder dan de akte zelf, en wellicht in de vorm van een verlof tot begraven. De beleving van Thea en Kees is uiteraard geheel anders. Zij hebben een dochter gekregen en ze geven haar ook voornamen: Maria Jelle Laurentia Petronella, roepnaam Mariëlle.

Mariëlle wordt begraven. Het graf en een foto van de baby in een kistje is voor de ouders vervolgens het enige tastbare dat hun nagedachtenis aan Mariëlle levend houdt. In 1998 laten ze Mariëlle herbegraven in het familiegraf.

In het persoonsregister wordt Mariëlle niet achter op de persoonskaarten van Thea en Kees vermeld. En als dan in 1994 de Gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA) wordt ingevoerd, is er ook geen conversie van kindgegevens naar de persoonslijsten. De overheid kent dit kind stomweg niet. Formeel gezien hoeft dat ook niet; er is geen instantie die belang heeft bij de gegevens van Mariëlle. Zij heeft zelf ook nooit ingeschreven gestaan.

PETITIE VOOR ERKENNING DOODGEBOREN KIND

Thea en Kees zijn er min of meer aan gewend geraakt dat deze situatie is zoals die is. Maar dan zet een aantal ouders van levenloos geboren kinderen een actie op touw. Roos Schlikker, zelf zo'n ouder, wijdt in Het Parool een column aan het onderwerp. De actie leidt uiteindelijk tot een petitie aan de regering die na de column van Roos massaal wordt gesteund: 82.000 burgers ondertekenen het verzoekschrift.

De ouders van levenloos geboren kinderen willen erkenning van het bestaan van hun kind, al heeft dit buiten de moeder nooit geleefd. Het niet-registreren van hun kind in de GBA, nu de Basisregistratie personen (BRP), veroorzaakt bij hen een zeer ontevreden gevoel. Een gevoel van miskennen. Zij willen dat hun kind een gewone geboorteakte krijgt en ook wordt vermeld in de BRP.

Deze beweging zet Thea aan het denken. Waarom wordt haar dochter Mariëlle eigenlijk niet erkend door de overheid? Waarom heeft zij geen geboorteakte? En waarom is in de bevolkingsadministratie helemaal niet geregistreerd dat Mariëlle haar dochter is?

E-MAIL VAN THEA AAN DE NVVB

Thea trekt de stoute schoenen aan en stuurt een e-mail naar de NVVB.

Zij schrijft:

"Ik ben op 28 januari 1977 in het toen nog Westeinde-ziekenhuis in Den Haag bevallen van een dochtertje van 35 weken dat helaas slechts een uur heeft geleefd. Als gevolg van complicaties tijdens de bevalling (foutief medisch ingrijpen) hebben de artsen na ongeveer een uur besloten de beademing te stoppen.

Ondanks haar korte levensduur, waarbij zij maar kort zelfstandig heeft geademd, is ons dochtertje toch als doodgeboren geregistreerd. Ofschoon de verklaring van doodgeboren mede is gedaan met de goede bedoeling om mijn man, want mijn toestand was toen kritiek, te vrijwaren van geboorte- en overlijdensaangifte, wil ik nu indien mogelijk toch gebruikmaken van de mogelijkheid om ons dochtertje Mariëlle alsnog te laten inschrijven, want ze heeft tenslotte bestaan.

Mijn man heeft in 1977 van het ziekenhuis geen papieren gekregen. Wel kreeg hij de boodschap dat ons kindje begraven moest worden. Bij navraag vandaag bij het gemeentehuis van Den Haag, blijkt zij nergens geregistreerd te staan. Zij is helemaal nergens ingeschreven. De uitvaartonderneming

is inmiddels in andere handen gekomen en ook zij hebben geen gegevens meer. Het Westeinde-ziekenhuis blijkt nog een dossierkaart te bezitten waar haar gegevens op staan. Ik heb een verzoek om een kopie gedaan. Van mijn gynaecologe kreeg ik een brief waarin zij het in 1977 levenloos geboren kind bevestigt. Tot nu toe bezit ik alleen een foto van een baby in een kistje en een graf.

Mijn vraag aan u is: kan ons dochtertje sowieso nog ingeschreven worden in het overlijdensregister? En denkt u dat ze zonder die overlijdensverklaring met wat ik straks aan kopieën hoop te bezitten gebruik kan maken van de nieuwe wet? Ik hoor graag van u hoe wij moeten handelen."

Vanuit het bureau NVVB in Zoetermeer wordt aan Thea uitgelegd hoe de regels in elkaar steken en in elkaar staken. Maar ook vertellen we haar dat er toch een goede kans is dat zij Mariëlle als haar dochter in de BRP geregistreerd kan krijgen. In tegenstelling tot levenloos geboren kinderen heeft Mariëlle wel degelijk geleefd. Thea kan dit ook aantonen, omdat met medewerking van de huidige gynaecoloog alsnog een samenvatting van het operatieverslag uit 1977 is gevonden waaruit blijkt dat Mariëlle levend is geboren. Levenloos geboren kinderen worden geacht nooit te hebben bestaan. Maar dit geldt natuurlijk niet voor Mariëlle.

VERZOEK TOT VERBETERING VAN DE AKTE

Thea krijgt het advies eerst aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van Den Haag te vragen of hij de namen kan aanvullen op de akte die in 1977 is opgemaakt. De ambtenaar geeft aan dat die akte volgens de toen geldende regels is opgemaakt en dus geen fouten of misslagen bevat die de ambtenaar van de burgerlijke stand ambtshalve zou kunnen oplossen. Maar later komt hij tot de conclusie dat in de akte ten onrechte niet de geslachtsnaam van het kind is vermeld.

De kwestie wordt zelfs besproken binnen de Commissie van Advies voor de zaken van de Burgerlijke Stand en Nationaliteitsaangelegenheden. Uiteindelijk besluit de ambtenaar van de burgerlijke stand van Den Haag, met instemming van de ouders, via een verzoekschrift een beslissing van de rechtbank te vragen. De ambtenaar wordt erkend als belanghebbende.

De ambtenaar van de burgerlijke stand concludeert dat de bestaande akte voor verbetering vatbaar is. Daarom dient hij primair een verzoek in om de bestaande akte te verbeteren; in die zin dat in plaats van de woorden 'een kind' de namen van Mariëlle worden vermeld. Secundair verzoekt hij de rechtbank de bestaande akte door te halen en gelijktijdig zowel

het register van geboorte als het register van overlijden aan te vullen met een ontbrekende akte. Eigenlijk dus de manier waarop tegenwoordig de geboorte en het overlijden van een kind dat voor de aangifte even leefde, wordt geregistreerd.

MARIËLLE RIEMENS OFFICIEEL INGESCHREVEN

Het primaire verzoek wordt afgewezen, want de rechtbank is van mening dat de akte volgens de toen geldende regels juist is opgemaakt. Maar die regels boden destijds wél de mogelijkheid tot doorhaling van de akte en het aanvullen van de registers met een geboorte- en overlijdensakte.

"Ik wil ons dochtertje Mariëlle alsnog laten inschrijven, want ze heeft tenslotte bestaan"

Op 15 juni doet de rechtbank uitspraak over het secundaire verzoek en gelast die de doorhaling van de 'oude' akte en de aanvulling van de registers met een geboorte- en een overlijdensakte.

De beschikking is bij voorraad uitvoerbaar en half juli is deze ook uitgevoerd. De woongemeente van Thea en Kees is geïnformeerd en hun persoonslijsten zijn daar aangevuld met de gegevens van Mariëlle. De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft zelfs een officieel afschrift van de inschrijving aan de beide ouders afgegeven. Nu kunnen Thea en Kees ook in Mijn.Overheid.nl bij hun persoonlijke gegevens zien dat Mariëlle Riemens in de BRP geregistreerd staat als hun dochter.

Procura is al meer dan veertig jaar dé partner voor de (gemeentelijke) overheid bij landelijke of lokale verkiezingen. We ontzorgen gemeenten volledig, met een goed schaalbaar en flexibel totaalpakket dat voldoet aan de Kieswet en het Kiesbesluit. Van een complete verkiezingsplanning tot alle benodigde hardware en professionele presentatiemogelijkheden tijdens de verkiezingsavond. Kortom, voor een vlekkeloos verloop van verkiezingen of referenda is Procura de betrouwbare partner.

www.procura.nl

qp procura

Procura is onderdeel van Conxillium

de Togamakerij is gespecialiseerd in het vervaardigen van een mooie kwaliteit toga op maat voor ambtenaren burgerlijke stand en hoogleraren.

Door onze keuze in lichtgewicht en duurzame stoffen, draagt de toga met toebehoren niet alleen comfortabel maar blijft deze in uitstekende kwaliteit en onderhoudsvriendelijk.

Wij komen in heel Nederland bij U de maat nemen !

030-6043870
e-mail: togamakerij@ziggo.nl

de togamakerij

EVEN
WERKT
ACADEMIE

PUBLIEKSZAKEN

Wil jij ook specialist worden in Publiekszaken? Kies dan voor een opleiding of training van de Even Werkt! Academie.

Wij bieden een breed scala aan opleidingen, trainingen en masterclasses voor iedereen binnen Publiekszaken, ongeacht rol of functie.

Daarnaast onderscheiden wij ons door al het opleidingsmateriaal volledig digitaal aan te bieden op de **Even Werkt! Academie tablet®**.

WIJ BIJEN

- Algemene kennistrainingen Burgerzaken, KCC, Frontoffice en backoffice
- Mbo modules PublieksAcademie
- Hbo modules PublieksAcademie
- Masterclasses en Leergangen
- In company trainingen (al mogelijk vanaf 2 deelnemers)
- Permanente educatie programma's

Bel of mail ons geheel vrijblijvend voor mogelijkheden, voorwaarden of het maken van afspraak!

Telefoon +31 (0)30 711 6474
info@evenwerkt.nl - www.evenwerkt.nl/academie

"Doen we wel genoeg aan het bestrijden van identiteitsfraude?"

Op het kantoor van de NVVB spreekt John de Rooter (NVVB) met Thomas Voskuil van het openbaar ministerie (OM) over hun aanpak van identiteitsfraude. Het is het laatste gesprek in een reeks waarin alle ketenpartners van de Werkgroep Tegengaan Identiteitsfraude (WTI) aan bod zijn gekomen. Een toepasselijke afsluiter.

Tekst: Tjeerd Langstraat

Foto: Sjors Massar

Het OM is in de dagelijkse praktijk óók de hekkensluiter waar het gaat om de aanpak van identiteitsfraude. Als een fraudeur door de mazen is heengeslopen en de preventieve, civiele en bestuurlijke aanpak bij de andere ketenpartners niet heeft gewerkt, rest enkel nog strafvervolgning. Men moet bij het OM dan ook goed op de hoogte zijn van wat er speelt bij de ketenpartners.

"Dat is een van de sterke punten van de partners die er zijn. Dat men elkaar niet alleen weet te vinden als er een zaak is, maar dat je ook weet van de andere partijen wat ze kunnen en wat ze mogen en wat ze doen aan preventie.

Voor ons is het van belang dat we op de hoogte zijn van hoe onze partners hun capaciteit inzetten bij de bestrijding van fraude zodat je weet wat er aan zit te komen. En dus niet als er een zaak is, dat we dan pas in discussie gaan over hoe zo'n zaak is aangepakt en wat voor barrières er zijn opgeworpen.

Dat wil overigens niet zeggen dat we vanuit het OM ons dagelijks op de hoogte moeten stellen van de nieuwste technieken of acties die er zijn, maar ik vind wel dat we moeten weten wat er aan voorkoming en bestrijding van identiteitsfraude wordt gedaan door de ketenpartners. Ook willen we weten wat ze kunnen zodat wij daar onze middelen op kunnen afstemmen om tijdig te kunnen anticiperen. Het moet zo goed mogelijk op elkaar aansluiten. Op die manier ondersteunt het strafrecht de andere aanpakken het sterkst."

"DOEN WE WEL GENOEG AAN HET BESTRIJDEN VAN IDENTITEITSFRAUDE?"

"De vraag of we genoeg doen aan het bestrijden van identiteitsfraude speelt op alle fraudedomeinen, want identiteitsfraude is natuurlijk niet de enige wijze van frauderen. Er zijn meer smaken. Op al die domeinen, niet alleen strafrechtelijk maar ook bestuurlijk en bij preventie – vragen we ons af 'wat is genoeg?'.

Het is een illusie te denken dat fraude door het OM helemaal wordt opgelost. Er komt namelijk altijd wel weer een nieuw fenomeen, smaak of manier om fraude te plegen. Om dat beheersbaar te houden zul je met z'n allen zoveel mogelijk barrières op moeten werpen. Ik denk dat de laatste jaren met name vanuit de gemeentes, maar ook vanuit bijvoorbeeld de rijbewijzenverstrekkingen de hele mindset 'service voor alles' verschuift naar 'service leveren, maar wel kritisch durven zijn'. Dan kun je dan nog kijken hoe kritisch je precies moet zijn, maar ik denk dat dat al een goede beweging is geweest als het gaat om tegengaan van fraude."

FRAUDEMONITOR

"Aangiftes worden over het algemeen bij de politie gedaan. Zij hebben daar het beste zicht op. Ik zou dus ook niet kunnen zeggen of er een toe- of afname is van het aantal fraudegevallen.

Het is natuurlijk wel zo dat wij vervolgens vanuit die aangiftes bekijken welke zaken zich kwalificeren voor vervolging door het OM. Sinds twee jaar publiceren we de fraudemonitor om ook beter in beeld te brengen hoe de strafrechtelijke aanpak van fraude zicht kwantitatief en kwalitatief ontwikkelt. Dan is de vraag die we uiteraard ook onszelf hebben gesteld: hoeveel hebben we nou eigenlijk in de bakken zitten en wat doen we ermee? In de fraudemonitor is identiteitsfraude wel duidelijk een van de 'smaken' die we hebben gemarkeerd om te gaan turven en dat doen we nu al twee jaar lang. Er komt daar wel uit naar voren dat het aantal zaken dat wordt vervolgd door het OM en het aantal zaken waarbij sprake is van identiteitsfraude, correspondeert met het beeld dat we hebben dat het bij heel veel fraudefenomeen een rol speelt. Zoals ook uit het Nationaal Dreigingsbeeld van de politie blijkt, komt het knoeien met identificerende gegevens op heel veel terreinen van fraude voor als middel om te frauderen.

Dat wil niet zeggen dat we een zaak ook daadwerkelijk als identiteitsfraude oormerken, het is vaak onderdeel van een groter geheel van fraude. Over een aantal jaar kunnen we beter zien wat de trend is, en of identiteitsfraude toe- of afneemt."

In het vorige artikel gaf Leendert van der Leek van de afdeling Vreemdelingen Identificatie en Mensenhandel (AVIM/Politie) aan dat de heterdaadzaken wel vrij snel worden opgepakt door het OM, maar dat de andere zaken langer kunnen blijven liggen. Vaak omdat de officier van dienst niet is ingelezen in specifieke zaken.

"Voor dit specifieke onderwerp heb ik daar geen cijfers van, maar in zijn algemeenheid kun je zeggen dat bij wat we noemen horizontale fraude, waar identiteitsfraude onderdeel van is en waarbij burgers of bedrijven bedrogen worden, we zien dat het veel heterdaadgevallen betreft van de zaken die we in vervolging krijgen.

Die zaken zijn ook belangrijk. Tegelijkertijd willen we dat er ook meer projectmatige zaken worden gestart. Dat betekent dat je van tevoren gericht bepaalt op welk segment fraude we het strafrecht in willen zetten. Strafrechtelijk optreden is op het terrein van fraudebestrijding immers extra effectief waar andere partijen al allerlei barrières hebben opgeworpen. Bij zo'n projectmatige focus komt dan - behalve een lange adem - meer kijken om een zaak voor te bereiden. Te beginnen met het kennen van de partners bij de aanpak en hun mogelijkheden.

"Dienstverlening staat voorop, maar durf te twifelen. En bij gereede twijfel niet oversteken"

Zoals gezegd is tegelijkertijd ook altijd de heterdaadgroep een groep die de aandacht moet hebben. Dus als mensen zich bij een loket als een ander voordoen en met valse papieren verschijnen, dan moet daar tegenop getreden worden. Wij kunnen dan niet zeggen "wij doen dit jaar enkel de projectmatige zaken". Er zal altijd een goede balans moeten zijn tussen de sneller op te lossen heterdaadzaken en de uitgebreidere projectmatige zaken."

WAT IS DE ROL VAN HET OM IN DE WTI-KETEN?

"Ik hoor dat dit het laatste interview is in een reeks van partners, misschien is dat wel terecht, in die zin dat wij zeker niet vooraan zitten. Dat geldt niet alleen voor dit onderwerp, maar ook voor andere onderwerpen. Het is niet zo dat wij het klassiek benaderen als een keten, daarom aarzelde ik ook even bij het begrip keten of netwerk. Vroeger was strafrecht natuurlijk echt het laatste redmiddel als al het andere niet had gewerkt, de stok achter de deur. Zo zien we het niet meer. We hebben het niet meer over ultimum-remedium, maar over optimum-remedium. Daaruit spreekt ook eigenlijk de gedachte dat je van

elkaar weet wat iedereen kan, wat er in de gereedschapskisten zit, of ze aansluiten en vervolgens daar harde afspraken over maakt of in ieder geval positie kiest ten opzichte van elkaar op dat fraudefenomeen.

Concreet betekent dit, dat het strafrecht vaak al behoorlijk aan het eind van de rit zit. In het dagelijkse overleg over het fenomeen denk ik wel dat het OM wat meer naar voren kan komen. Daar is een start mee gemaakt, we weten elkaar te vinden, maar het moet denk ik nog iets actiever. Het is soms moeilijk, en dat begrijp ik ook wel, de juiste entree bij het OM te vinden."

"KOM EEN KEER EEN KOP KOFFIEDRINKEN."

"Om in contact te komen met het OM zou het gemakkelijk zijn om te zeggen "bel mij". Dat zeg ik wat gekscherend, maar onze toegankelijkheid is soms wel een punt. Het strafrecht is tamelijk generiek gericht. Er zijn natuurlijk wel enige specialismes.

Als het gaat om contact krijgen met een specifiek onderdeel van het OM wanneer het om fraudebestrijding gaat, is het Functioneel Parket de logische ingang om te vragen wie je in welke regio moet hebben.

Ik heb gemerkt dat het handig is voor de partijen die dat graag willen, gemeentes, of andere partijen, dat je weet wat je kunt verwachten van het OM. Ik merk toch wel vaak dat men eigenlijk meteen zaken wil doen. Direct aangifte doen zodat wij zo snel mogelijk opsporing doen, maar eigenlijk is het belangrijk om eerst eens gewoon kennis te maken en te horen van elkaar wat we doen. Kom eens een keer een kop koffie drinken.

De winst zit dan daarin dat we bij een aangifte weten met wie we te maken hebben en wat ze hebben gedaan aan preventie of bestuurlijk optreden. Dan behandelen we zo'n zaak niet met voorrang, maar zo'n zaak krijgt dan wel de juiste aandacht omdat er al een voortraject is geweest."

WAT HEBBEN WE BEREIKT MET HET LANDELIJK WTI?

"De samenwerking tussen de ketenpartners die inhoudelijke expertise hebben, en dat delen, dat is een groot voordeel van de WTI. Fenomenen worden eerder gesignaleerd en gedeeld. Daar kan ook een sterk preventieve werking vanuit gaan. Elkaar waarschuwen en aanpakken delen. Waar nodig kunnen politie en het OM worden betrokken.

Ik vind dat winst. En ik denk dat we nog wel verder zouden kunnen door, op regionaal niveau in specifieke regio's wat meer het OM kennis te laten maken met de mensen in het WTI en vice

versa. Waarbij, nogmaals, ik niet denk dat we iedere keer bij elk overleg hoeven te zijn, maar wel dat je elkaar weet te vinden. En niet pas als er een kwestie is dat er uitgezocht wordt wie er eigenlijk aanspreekbaar is bij het OM. Dat moet van meerdere kanten komen. Al is het maar een keer bilateraal horen wat er speelt, maar dat je in ieder geval een connectie hebt en wederzijds begrip van de materie en aanpak hebt."

"DIENSTVERLENING VOOROP, MAAR DURF TE TWIJFELEN. EN BIJ TWIJFELEN NIET OVERSTEKEN."

"Wat ik echt wel belangrijk vind, of het OM eigenlijk, is de ontwikkeling die we zien van 'service voor alles' naar 'service maar kritisch blijven'. Wat mij betreft mag dat zelfs nog wel een tandje verder gaan. Als er service gevraagd wordt door iemand aan de balie en er gereede twijfel is of die service bedoeld is voor de doeleinden waarvoor die gevraagd wordt, dat je die dienst op basis van de professionele inschatting van bijvoorbeeld balie medewerkers op de een of andere manier ook gewoon moet kunnen weigeren of opschorten voor nader onderzoek.

Dus als er rijbewijzen omgeruild moeten worden terwijl ze nog jaren geldig zijn, zou ik me kunnen voorstellen dat een balie medewerker in eerste instantie denkt "we hebben andere dingen te doen" en dat die dan vraagt "waarvoor heb je dat nodig?" in plaats van het zondermeer te verstrekken. Ik zou het niet gek vinden als de balie antwoordt "we gaan dit niet doen meneer komt u maar terug als uw rijbewijs daadwerkelijk is verlopen".

Stel dat iemand als reden voor het omwisselen opgeeft "ik vind mijn foto niet leuk op het rijbewijs" dan moet je zo'n aanvraag naast je neer kunnen leggen. Daar is die service niet voor bedoeld, lijkt mij. Ik heb wel de indruk dat gemeentes ook scherper zijn geworden op het in elk geval signaleren van dergelijke trends of ontwikkelingen en elkaar kunnen bevragen of andere dat herkennen en wat de reactie-lijn is.

Het is belangrijk, ook vanuit het ministerie van BZK, om samen op te trekken en een gedeelde visie te hebben op de balans tussen serviceverlening en controle."

Ravi Schot

De ontwikkelingen bij het vak Burgerzaken volgen elkaar snel op, en de toekomst ervan ligt natuurlijk bij de 'jonkies'. Hoe kijken jonge mensen tegen Burgerzaken aan, en hoe gaan ze ermee aan de slag? Aan de hand van een aantal vragen wil B&R deze jonge mensen een gezicht geven. In dit nummer geven wij het woord aan Ravi Schot.

Foto: Jessica Brouwer

WAT IS JE LEEFTIJD, WAAR WOON JE EN WAAR WERK JE?

"Mijn naam is Ravi Schot en ik ben 26 jaar. Sinds mijn geboorte woon ik in de gemeente Almere, nu ook mijn werkgever. Hier vervul ik de taak van medewerker gegevensbewerking bij het team Beheer & Uitvoering. Bij Burgerzaken ben ik betrokken bij verschillende projecten. Ook ben ik voorzitter van de Ondernemingsraad Publiekszaken."

HOE LANG WERK JE AL BIJ BURGERZAKEN EN HOE BEN JE DAAR TERECHTGEKOMEN?

"In november van dit jaar werk ik drie jaar in vaste dienst bij de gemeente Almere. Daarvoor werkte ik zo'n zes jaar op uitzendbasis aan de balie van Burgerzaken. Ik verstrekte hier onder andere uittreksels en reisdocumenten, en deed ervaring op met RAAS. Dit is echter niet mijn eerste ontmoeting met werken bij Burgerzaken! In de derde klas moesten wij voor school een week achter de schermen meekijken bij een organisatie in Almere. Niet lang daarvoor had ik een identiteitskaart aangevraagd. Ik was benieuwd hoe onder andere de foto op het kaartje werd 'geplakt' en vroeg mij af hoe het was om klantcontact te onderhouden. Tijdens die week meekijken met medewerkers aan de balie en in de backoffice, ging er een wereld voor mij open. Ik mocht vanwege mijn leeftijd nog niet aan de balie werken, maar mij viel op dat er klusjes waren, zoals het op volgorde leggen van akten en de bijbehorende 'dubbele akten', waarvoor nauwelijks tijd was. Ik vroeg mijn contactpersoon bij de gemeente of ik die licht administratieve klusjes kon doen tijdens de schoolvakanties, en dat mocht. Vanaf mijn zeventiende werkte ik naast mijn studie aan de Hogeschool van Amsterdam parttime aan de balie, onder andere voor het afgeven van reisdocumenten en rijbewijzen. Na mijn studie Sociaal Juridische Dienstverlening (helaas niet afgerond) heb ik mij volledig gericht op het werken bij de gemeente."

"Ons werk gaat veranderen. Dit vereist van ons als medewerkers een andere houding"

WAT TREKT JE AAN IN HET VAK?

"Tijdens de meekijkweek vielen mij de dynamiek en diversiteit van de burger op. De afwisseling van het publiek in combinatie

met de werkzaamheden maakt het werk voor mij leuk. Iedere inwoner van Almere krijgt vroeg of laat te maken met Burgerzaken; de een wat vaker dan de ander, en niet alle inwoners zullen elke dienst gebruiken die wij leveren. Aangezien wij een monopoliepositie hebben voor veel zaken die de burger moet regelen, vind ik het belangrijk om deze taken zo zorgvuldig mogelijk uit te voeren."

WELKE TOEKOMSTIGE ONTWIKKELINGEN ZIE JIJ IN HET VAK? WELKE ONTWIKKELINGEN OMARM JE? EN TEGENOVER WELKE ONTWIKKELINGEN STA JE KRITISCH?

"Wij moeten de lat voor onszelf hoog houden. Ons werk gaat verschuiven en veranderen. Dit is niet per definitie negatief, maar het vereist van ons als medewerkers een andere houding. Waar iedere verhuisaangifte vroeger handmatig werd beoordeeld en verwerkt, hoeven we dankzij het gebruik van digitale 'risicoprofielen' nu alleen die verhuisaangiften tegen het licht te houden waarvoor verdere beoordeling nodig is. Ook andere facetten van ons werk gaan meer vakinhoudelijke diepgang krijgen."

Onze huidige maatschappij is bovendien steeds meer gericht op 24-uursdienstverlening. Neem het digitaal aanvragen van een rijbewijs: sommige aanvragen, zoals voor het uitbreiden van de categorieën, kun je tegenwoordig doen vanaf je huis of werkplek. Dit soort ontwikkelingen vind ik voor onze dienstverlening erg positief. Wel blijft het belangrijk dat we dergelijke aanvragen niet uitsluitend digitaal aanbieden."

WAAR DENK JE OVER VIJF JAAR TE WERKEN?

"Over vijf jaar zie ik mezelf nog steeds werken bij Burgerzaken in de gemeente Almere. Vanuit de overheid ligt de nadruk op adreskwaliteit. Naast de digitalisering denk ik dat hierbij ook het opsporen en tegengaan van (adres)fraude een grote rol gaat spelen. Over vijf jaar hoop ik hier niet vanuit de uitvoering, maar vanuit beleid of management aan bij te dragen."

WAT BETEKENT DE NVVB VOOR JOU NU, EN WAT ZOU DE NVVB IN DE TOEKOMST VOOR JOU KUNNEN BETEKENEN?

"Voor mij is de NVVB naast een opleidingsinstituut ook een adviesbureau voor vragen waarover intern onduidelijkheid is. De nieuwsbrief en de NVVB-congressen houden onze kennis up-to-date. Daarnaast heeft de NVVB mij deze mogelijkheid gegeven om iets over de gemeente Almere en mijzelf aan een breder publiek te vertellen. En met behulp van een cursus bij de NVVB hoop ik mijn doel voor over vijf jaar te realiseren!"

Van links naar rechts: Geert Deenen, Erwin Lubberding, Joke Korsaan en Arjan Altena.

"Als adreskwaliteit je vakgebied is, dan wil je daar toch in **groeien**?"

Adresonderzoek is veel meer dan een proces van A tot Z doorlopen:
"Het gaat erom dat gemeentemedewerkers weten waar ze mee bezig zijn."

Tekst: Anne de Romph

Foto: Katja Schade

De trainers en ontwikkelaars van de modules Adresonderzoek & adreskwaliteit I (mbo, M14) en Adresonderzoek & adreskwaliteit II (hbo, H9) zijn vanuit verschillende regio's naar het midden van het land gereisd om elkaar te ontmoeten. In het Stadskantoor van de gemeente Utrecht, pal naast spooknooppunt Utrecht Centraal, praten Geert Deenen, Joke Korsaan, Arjan Altena en Erwin Lubberding over hun ervaringen met het geven van deze opleiding voor de PublieksAcademie van de NVVB.

Ondanks hun verschillende functies en achtergronden staan de neuzen van de bevolgen trainers overduidelijk dezelfde kant op: alles draait tijdens hun trainingen om bewustwording. "Adreskwaliteit is een enorm boeiend onderwerp en de training is een waardevolle aanvulling op je werk. Als dit je vakgebied is, dan wil je daar toch in groeien?"

ADRESKwaliteit BEGINT BIJ DE BASIS

Mevrouw X gaat verhuizen. De vorige bewoner is echter nalatig geweest en staat nog op dit adres ingeschreven. De toeslagen die de nieuwe bewoonster ontvangt, worden na een paar jaar prompt teruggevorderd. Ze moet maar liefst 1.500 euro terugbetalen. De verkeerde inschrijving van de vorige bewoner levert de nieuwe bewoonster nu slapeloze nachten op!

"Adreskwaliteit begint bij de basis", verduidelijkt Arjan. "Iedere gemeentemedewerker moet weten welke acties rondom een verhuizing nodig zijn om te kijken of adres en bewoning kloppen. Foute inschrijvingen zijn niet altijd bewust frauduleus, soms is het slordigheid of onwetendheid, maar het is belangrijk dat ze worden voorkomen." In de modules Adresonderzoek & adreskwaliteit I & II leren de deelnemers bewust naar processen kijken en anticiperen op fouten.

INITIATIEF VAN BZK EN PROJECT LAA

De training voor Burgerzakenmedewerkers is een initiatief van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en het project Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA). Samen met een projectleider zette het gedreven viertal de module Adresonderzoek & adreskwaliteit II (H9) van de PublieksAcademie op en gaf het vorm aan deze tweedaagse klassikale hbo-training. Joke en Erwin ontwikkelden vervolgens voor de module Adresonderzoek & adreskwaliteit I (M14) de e-learning op mbo-niveau.

Sinds een jaar is het team volop bezig met het geven van de trainingen. Om kwaliteit en professionaliteit te waarborgen, speelt de PublieksAcademie een coördinerende rol. "We geven allemaal dezelfde training en gebruiken dezelfde materialen", vertelt Joke. "Daarnaast heeft ieder van ons zijn eigen invulling, mede afhankelijk van het niveau en de achtergrond van de mensen in de groep." Via het bijhouden van ontwikkelingen, nieuwe circulaire's en herschreven protocollen houdt het team de modules actueel. De training wordt door de deelnemers enthousiast ontvangen. Erwin: "Vorige week zei een cursist nog tegen mij: 'De dag ging zó snel voorbij, ik heb niet één keer op mijn mobiel gekeken!'. Dat vond ik een mooi compliment."

BEWUSTWORDING CREËREN

De trainers willen vooral bewustwording kweken bij de deelnemers. "Mensen denken al snel dat in hun gemeente niet wordt gefraudeerd en dat het niet nodig is om informatie met andere afdelingen uit te wisselen", licht Geert toe. "Maar adresfraude gebeurt in elke gemeente. Er gaat soms een hele wereld schuil achter een adreswijziging. Wij leren mensen hun blik te verruimen."

Hoewel de modules allebei bijdragen aan een hogere kwaliteit van de basisregistratie, zijn ze heel verschillend. "De mbo-module is bedoeld voor alle medewerkers die te maken hebben met adresonderzoek en adreskwaliteit", legt Arjan uit. "Via e-learning leren zij de basisbeginselen van klantcontact en adresonderzoek in de dagelijkse praktijk, zoals zaken rondom het verhuisproces." Joke vult aan: "Bij de e-learning maken we mensen bewust van de consequenties van hun handelingen. Niet volgens een lijstje binnen drie minuten die verhuizing of aangifte aannemen, maar naar je gevoel luisteren als je iets niet vertrouwt, een antenne ontwikkelen."

De tweedaagse hbo-module gaat een flinke stap verder. Tijdens deze klassikale training leren beleidsmedewerkers en adviseurs op het gebied van adresfraude en adreskwaliteit zelf na te denken over complexe situaties en multidisciplinaire zaken. "Na afloop kunnen zij hun mbo-medewerkers begeleiden en tegelijkertijd een adviserende rol spelen binnen hun gemeente", legt Arjan uit. Geert benadrukt: "Het is cruciaal om je bestuur en management bij adresonderzoek te betrekken. Als jouw wethouder besluit om op adresonderzoek te besparen, voelen je bestuurders zich er waarschijnlijk niet bij betrokken. De hbo-module leert je om het belang van onderzoek intern bespreekbaar te maken, samen te werken en draagvlak te creëren."

CONTROLE VIA RISICOPROFIELEN

"Een adres is het meest vluchtige en fraudegevoelige gegeven van de basisregistratie", aldus Geert. "Daarom is een uniforme controle aan de voorkant heel belangrijk. Dit bereiken we mede door van allerlei signalen risicoprofielen te maken." LAA levert sterke signalen voor huisbezoeken op basis van praktijkgerichte risicoprofielen. Landelijke partijen zoals de Belastingdienst en het CJIB werken daaraan mee. Erwin: "Deelnemers aan de hbo-training leren we alert te zijn op trends aan de balie. Daarna kunnen ze nieuwe risicoprofielen ontwikkelen en bestaande uitbreiden met nieuwe toetscriteria."

"Ze leren ook de markt in de gaten houden", valt Joke bij. "Allerlei situaties in de maatschappij en nieuwe regelingen of voorzieningen kunnen immers nieuwe motieven zijn voor creatief omgaan met adressen en adresfraude. De ontwikkelingen kunnen bovendien per plaats verschillen en om verschillende acties vragen. Denk aan grensgemeenten of studentensteden."

DIENSTVERLENEND CONTROLEREN

Volgens de trainers is adreskwaliteit bij veel gemeenten jarenlang een ondergeschoven kindje geweest en moet er op verschillende niveaus meer aandacht voor zijn.

"Adresonderzoek voelde voor veel mensen bij Burgerzaken als niet zo dienstverlenend", legt Arjan uit. "Je gaat immers mensen controleren en moet misschien beslissingen nemen die ze niet leuk vinden. Maar door bewuster bezig te zijn met controles op verhuizingen, help je mensen die eronder lijden als er iets fout gaat. Uiteindelijk ben je dus juist dienstverlenend bezig." Die dienstverlening werkt door binnen de hele gemeente. Erwin licht toe: "Vanuit de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) zien we dat gemeenten die het belang van een juiste Basisregistratie Personen voor andere afdelingen inzichtelijk hebben gemaakt, juist méér capaciteit krijgen om adresonderzoek serieus aan te pakken. Vaak zit er namelijk veel meer achter een onjuist adres dan alleen een foute inschrijving. Denk aan onderhuren, woningen met hennepsteelt of mensen die worden uitgebuit door huisjesmelkers."

"Een goede adreskwaliteit werkt uiteindelijk door bij alle afdelingen"

GELD VRIJMAKEN VOOR (BIJ)SCHOLING

De trainers benadrukken dat het belangrijk is dat gemeenten geld vrijmaken voor zowel opleiding als bijscholing. En medewerkers kunnen natuurlijk ook zelf om die bijscholing vragen. "Je moet je als Burgerzakenmedewerker willen blijven ontwikkelen, want de samenleving en de omstandigheden veranderen snel", zegt Erwin. De PublieksAcademie vindt dat een diploma na drie jaar zijn waarde heeft verloren. Geert beaamt: "Ons doel is om managers te stimuleren hun mensen aan herscholing en bijscholing te laten doen, zodat de kwaliteit in het werkveld gewaarborgd blijft. Hierdoor wordt de basisregistratie veel beter, en dus ook de informatie in de BRP. En uiteindelijk werkt een goede adreskwaliteit door bij alle afdelingen."

Hoe liep het nu af met de dame die 1.500 euro aan toeslagen moest terugbetalen? Arjan: "Dankzij adresonderzoek heb ik dit kunnen voorkomen. Als dank kreeg ik met de kerstdagen een groot kerstpakket van die mevrouw. Met adresonderzoek doe je dus wel degelijk iets goeds voor de maatschappij. En soms zelfs heel concreet voor individuele mensen."

INTERESSE?

Voor meer informatie kijk dan op www.gemeente.nl/publieksacademie

Wie zijn de vier trainers en wat motiveert ze?

Geert Deenen is Informatiebeveiligingsbeheerder bij de gemeente Helmond: "Voor het project Naar Betrouwbare Persoonsgegevens (NBP) werkte ik als projectadviseur mee met de opzet van een diplomastelsel. Bij het formuleren van examenvragen bleek uit de antwoorden dat er meer aan adresonderzoek en adreskwaliteit moest worden gedaan. Ik rolde door naar de beheerorganisatie bij de NVVB en al snel was ik met dit huidige team readers aan het schrijven."

Joke Korsaan, projectleider woonfraude bij de gemeente Haarlem, gaf in het verleden leiding aan mensen die adresonderzoek uitvoerden. "Ik merkte dat zij adreskwaliteit en de Basisregistratie Personen (BRP) als alleen hún verantwoordelijkheid zagen. In mijn optiek is echter iedereen die van de gegevens gebruikmaakt daarvoor verantwoordelijk. Ik zie deze training als een manier om medewerkers nieuwe inzichten te geven en te laten zien dat er meer is dan alleen Burgerzaken."

Arjan Altena werkt als senior persoonsinformatievoorziening bij de gemeente Hengelo. Hij doceerde jarenlang bij de Bestuursacademie: "Toen de PublieksAcademie trainers zocht, heb ik me direct aangemeld voor de trainingen die gaan over adresfraude. Zo raakte ik ook betrokken bij het ontwikkelen van lesmateriaal, de hbo-reader, de toetsing en de examinering. Ik houd van het onderwijsvak. Bovendien sluit deze training perfect aan bij het werk rondom de BRP dat ik in Hengelo doe."

Erwin Lubberding is senior accountmanager en coördinator proeven en pilots bij de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA). Hij zag daar hoe verschillend gemeenten adresonderzoek uitvoeren en bezig zijn met adreskwaliteit. "De kwaliteit van de BRP hoort niet alleen thuis bij Burgerzaken, maar bij alle afdelingen die deze gegevens gebruiken. Bij de Gemeente Amsterdam hield ik mij eerder bezig met samenwerking bij de handhaving BRP. Ik vind het mooi om in de trainingen mijn ervaringen vanuit het Amsterdamse over te brengen naar het landelijke."

Column

Melle Bakker
secretaris-directeur Kiesraad

Vorig jaar bekende ik in mijn column dat ik dol ben op de rechter (B&R 5, 2016). Nu is het tijd voor een volgende ontboezeming, die ik de Suske-en-Wiskeachtige titel 'De rare rechter' heb gegeven. Begrijp me goed, ik heb groot ontzag voor de rechterlijke macht. Sterker nog, ooit dacht ik eraan zelf een stap in die richting te zetten. Uiteindelijk zag ik daarvan af, al weet ik nu niet meer precies waarom. Dat ik antwoord ontving op naam van 'mevrouw Bakker' was niet doorslaggevend, maar helpen deed het ook niet.

Spijt van mijn keuze heb ik nooit gehad. Want inmiddels ken ik mensen die wél de stap naar de rechterlijke macht waagden en volgens het gezegde 'waar je mee omgaat, word je mee besmet', zijn sommigen van mijn edelachtbare vrienden er door veranderd. Al ben ik in de ogen van anderen in de loop der jaren vast ook toegegroeid naar het stereotype beeld dat onder niet-ambtenaren van wel-ambtenaren rondzingt - hoewel ik zelf denk van niet.

Waarom dan toch 'De rare rechter'? Ik zal het je zeggen. Wij kennen in ons land allerlei soorten rechters, zoals bestuursrechters, strafrechters en civiele rechters. Meestal bewegen zij zich op verschillende rechtsterreinen en bijten ze elkaar niet, maar wanneer ze elkaar ontmoeten gaat het soms goed mis. Ter illustratie twee voorbeelden.

Maart 2016. In aanloop naar het eerste raadgevend referendum besluiten B en W van gemeente Son en Breugel het aantal stembureaus terug te brengen tot drie. Forum voor Democratie en enkele individuele personen stellen dat de gemeente onrechtmatig handelt en stappen naar de civiele rechter. Zij eisen dat alsnog de gebruikelijke tien stembureaus worden ingesteld op straffe van een dwangsom. De rechter geeft de eisers gelijk en gebiedt B en W om hetzelfde

De rare rechter

aantal stembureaus in te stellen als bij de verkiezingen voor Provinciale Staten in 2015.

Een week eerder trachtten de stichting GeenPeil en een burger bij de bestuursrechter gemeente Oldenzaal te verplichten tot ophoging van het aantal stembureaus van 5 naar 17. Echter, deze bestuursrechter oordeelde dat de gemeente het besluit in redelijkheid had genomen. Twee nagenoeg identieke zaken, twee rechters, twee totaal afwijkende uitspraken.

Begin juni dit jaar deed zich weer zo'n interessante botsing voor van civiel recht en bestuursrecht: de zaak 'Artikel 1'. Een organisatie voerde aan dat de naam van politieke partij Artikel 1 leek op die van haar en dat zij daarmee inbreuk maakten op haar intellectueel eigendomsrecht (merkrecht). De civiele rechter veroordeelde de politieke partij om binnen een maand het gebruik van de naam Artikel 1 te staken en gestaakt te houden op straffe van een dwangsom. Een interessante uitspraak, zeker wanneer je weet dat de naam Artikel 1 nog altijd ingeschreven staat bij de Kiesraad. De Kieswet geeft de partij derhalve de mogelijkheid deze naam 'gewoon' boven een kandidatenlijst te plaatsen voor bijvoorbeeld de gemeenteraadsverkiezingen van 2018.

De rare rechter toch!?

Het overlijden van een Syriëganger

X, een Nederlandse man, sluit zich in 2013 aan bij IS en neemt deel aan de gewapende strijd in Syrië. Zijn vader in Nederland stelt dat hij daar in juni 2014 is overleden en verzoekt de rechtbank om een verklaring van overlijden.

Tekst: Hans Tomson

Hij stelt: de broer van X werd anderhalve week voor het overlijden gebeld door de vrouw van X. Zij vertelde dat X ernstig gewond was geraakt en werd behandeld in een ziekenhuis net over de Turkse grens. De broer heeft nadien nog tweemaal met X gesproken. Op 2 juni 2014 kreeg de broer zowel van de vrouw als van een vriend het bericht dat X was bezweken aan zijn verwondingen. De familie heeft daarna niets meer van X vernomen.

Verzoeker heeft foto's overgelegd van X na zijn overlijden, evenals videobeelden van zijn begrafenis.

STANDPUNT OPENBAAR MINISTERIE

De officier van justitie maakt bezwaar tegen het toewijzen van het verzoek. Het overlijden van X is niet zeker, omdat er geen onomstotelijke bewijzen voorhanden zijn. Het verzoek moet om die reden worden afgewezen. De officier trekt in twijfel of de persoon die op de video wordt begraven, daadwerkelijk is overleden en of dit X is. X kan er belang bij hebben dat men hem dood waant. Terroristische organisaties die actief zijn

in het jihadistische strijdgebied, bezitten de professionaliteit om een overlijden te kunnen veinzen. Er zijn eerdere gevallen geweest waarin later bleek dat het overlijden in scène was gezet.

UITSpraak

"De rechtbank heeft het beeldmateriaal bekeken en op grond daarvan de overtuiging bekomen dat het overgelegde beeldmateriaal de begrafenis toont van een overleden persoon en dat deze persoon daadwerkelijk de vermiste is. De rechtbank neemt hierbij de verklaring van de ouders en de overige familieleden in aanmerking dat er bij hen geen enkele twijfel bestaat dat de persoon op de foto's en de film de vermiste, hun zoon en (half)broer is. De overgelegde foto's ondersteunen daarnaast het overgelegde filmmateriaal. Voorts heeft de familie verklaard dat zij thans al bijna twee jaar geen contact meer heeft gehad met de vermiste, terwijl hij vóór de datum van overlijden regelmatig – telefonisch dan wel via sociale media – contact met hen had."

Er zijn geen concrete aanwijzingen dat X thans nog in leven zou zijn en dat de begrafenis in scène zou zijn gezet. Daarom geeft de rechtbank de gevraagde verklaring dat X op 1 juni 2014 is overleden.

Hoger beroep

Het Openbaar Ministerie (OM) gaat in hoger beroep en voert bij het Hof opnieuw aan dat op grond van het bewijsmateriaal niet vaststaat dat X is overleden. Ten onrechte, aldus het OM, heeft de rechtbank geweigerd om de authenticiteit van het beeldmateriaal te laten onderzoeken door het Nederlands Forensisch Instituut. Het OM had hierom gevraagd.

"Er zijn eerdere gevallen geweest waarin later bleek dat het overlijden in scène was gezet"

Het Hof

Het Hof oordeelt als volgt: "Het is de taak van de vader om voldoende objectief verifieerbare gegevens aan te leveren waaruit het overlijden als zeker kan worden beschouwd. Naar het oordeel van het Hof heeft de vader daaraan in dit geval niet voldaan. Daarbij is van belang dat het artikel waar de vader zich op beroept, artikel 1:426 BW, in het leven is geroepen naar aanleiding van de vliegcrash op Tenerife in 1977, toen behoefte bleek aan een voor nabestaanden niet nodeloos kwetsende rechtsgang tot het vaststellen van het redelijkerwijs zeker overlijden van de inzittenden. Onderhavig verzoek is van een heel andere aard. Van enige gebeurtenis die duidt op een redelijkerwijs zeker overlijden, is in dit geval in het geheel geen sprake."

Het Hof vervolgt: "Het enkele telefoontje van de echtgenote – wat daar verder ook van zij – is daartoe onvoldoende. Hetzelfde geldt voor het (gestelde) ontbreken van een levensteken. Ten aanzien van de foto's, het beeldmateriaal en de necrologieën op internet, geldt dat deze bescheiden onvoldoende duidelijk zijn en onvoldoende duidelijkheid verschaffen en dat uit die beelden (ook) niet zeker wordt dat vermiste is overleden als in de wet bedoeld. Deze stukken zijn voor wat betreft hun inhoud niet te beschouwen als (behelzende) objectief verifieerbare gegevens. Daar komt

nog bij dat de herkomst van genoemd beeldmateriaal, dat overigens pas in de loop van de procedure in eerste aanleg is ingebracht en dus niet aan het inleidend verzoek ten grondslag lag of heeft kunnen liggen, onduidelijk is gebleven."

Daarom wijst het Hof het verzoek om een verklaring van overlijden alsnog af. Dit geldt ook voor het andere, minder vergaande verzoek van de vader om de procedure te starten die kan leiden tot een verklaring van rechtsvermoeden van overlijden op grond van artikel 1:413 BW. Zie de toelichting voor de details.

Toelichting

Het gaat hier om Titel 18 van Boek 1 BW: 'Afwezigheid, vermissing en vaststelling van overlijden in bepaalde gevallen'. Hierin staan de artikelen 1:412 en verder.

Samengevat:

- De dood van de vermiste persoon is onzeker: na vijf jaren kan de verklaring van vermoedelijk overlijden aan de rechtbank worden gevraagd (artikel 1:413 lid 1 en lid 2 onder a BW).
- De dood van de vermiste persoon is waarschijnlijk: na verloop van een jaar kan de verklaring van vermoedelijk overlijden worden gevraagd (artikel 1:413 lid 1 en lid 2 onder b BW).
- De dood van de vermiste is als zeker te beschouwen: de verklaring dat de vermiste is overleden kan zonder enige wachttijd worden verzocht (artikel 1:426 BW).

In deze zaak had de vader eerst de officier van justitie gevraagd de procedure te starten, maar die weigerde. In het hoger beroep ging het aanvankelijk om de vraag of de officier wel bevoegd was om hoger beroep in te stellen, nu hij bij de rechtbank niet was opgetreden als belanghebbende, maar alleen had geadviseerd/geconcludeerd (dit onderdeel heb ik hier buiten beschouwing gelaten). In de basisregistratie personen was bij X al in 2011 'vertrek adres onbekend' opgenomen.

1. Rechtbank Den Haag, uitspraak 13 juni 2016 Zaaknummer C/09/495184 / FA RK 15-6692, te vinden op www.rechtspraak.nl: ECLI:NL:RBDHA:2016:6799
2. Gerechtshof Den Haag, uitspraak 21 juni 2017, Zaaknummer 00.196.819/01, vindplaats: NL:GHDHA:2017:2031

Colofon

B&R 4

19 oktober 2017

ISSN

0929-9262

Redactie

Merlin Niesten en Roos Gardien
communicatie@nvvb.nl
079-3617747

Foto cover

Joke Schut Photography

Bedankt!

Melle Bakker, Bram Belloni, Jessica Brouwer,
Richard van Caem, Henk van Dijkhuizen, Ton Kassenaar,
Carmen Kromosono-Jonathans, Tjeerd Langstraat,
Sjors Massar, Anne de Romph, Katja Schade, Ravi Schot,
Joke Schut, Hans Tomson, Monique de Vries, Ronald Zijlstra,
Arre Zuurmond

Productie

Veenman+, Rotterdam

Correctie (gedeeltelijk)

Tekstbureau Met Anne

Vormgeving

Mark Moget, Uberhaupt.nl

Oplage

2400

Adverteren?

Stuur een mail naar de redactie van B&R of neem telefonisch
contact op voor de mogelijkheden
communicatie@nvvb.nl of 079-3617747.

Abonnementen

Burgerzaken & Recht (B&R) is gratis voor leden van de NVVB.
Niet-leden kunnen zich abonneren voor een bedrag van
€115,- per jaar. Abonnementen kunnen schriftelijk tot uiterlijk
1 november voorafgaande aan het jaar van gewenste
beëindiging worden opgezegd.

Contact

E: communicatie@nvvb.nl
T: 079-3617747

©2017

Artikelen uit B&R mogen alleen met schriftelijke toestemming
van de NVVB worden overgenomen. Foto's zonder
bronvermelding zijn stockfoto's.

@NVVB_

/NederlandseVerenigingvoorburgerzaken

nederlandse-vereniging-voor-burgerzaken

www.nvvb.nl

SYNERGIE IN OPTIMA FORMA!

AFSPRAKEN EN
RESERVERINGEN

PERSONEELS-
PLANNING

KLANT-
GELEIDING

BETALEN

BEELDSCHERM-
COMMUNICATIE

Bij JCC Software geloven we in de kracht van samenwerken. Samen bereik je meer door gebruik te maken van ieders kwaliteiten en kennis. De bundeling van krachten van ieder individu levert daardoor meer op dan de som der delen; synergie in optima forma. Voor de oplossingen van JCC Software geldt precies hetzelfde. Het zijn stuk voor stuk krachtige applicaties die los van elkaar gebruikt kunnen worden om uw processen te optimaliseren. Door ze samen te gebruiken versterken ze elkaar en daarmee uw organisatie. Zo bereikt u een nóg hogere efficiency tegen lagere kosten. Een absolute meerwaarde in combinatie met een verhoogde kwaliteit en tevreden klanten en medewerkers.

Maak kennis met de oplossingen van JCC Software op www.jccsoftware.nl. Hier leest u alles over de specifieke kwaliteiten van onze oplossingen én over de ervaringen van tevreden gebruikers.

jccsoftware
let's get it together!

Zutphenstraat 59 • 7575 EJ Oldenzaal • T. (0541) 62 70 62 • info@jccsoftware.nl • www.jccsoftware.nl

Digitale dienstverlening? appeltje-eitje!

Hoeveel bespaart u dankzij de online verhuisaangifte?

Wat als u minimaal 10 minuten per verhuisaangifte kunt besparen? Met de *eDienst Doorgeven verhuizing* loopt die tijdsbesparing bij een groot aantal verhuizingen al snel op. De gemeente Purmerend bijvoorbeeld verwerkte in 2016 2640 verhuizingen. Als 50% van de verhuizingen online wordt doorgegeven, betekent dat een besparing van liefst 220 uur per jaar. Dat zijn 27½ dagen, ofwel 5½ weken! Hoeveel verhuizingen verwerkt u per jaar?

Aanvragen per jaar	2640
Tijdsbesparing per aanvraag	10 min
Automatisch verwerkt	80%

Gemeente Purmerend

Meer weten?

Kijk voor meer informatie op www.centric.eu/ediensten